ՏԱՐԻ 45ՐԴ ԹԻՒ 264 Կ. ՊՈԼԻՍ, ՓԵՏՐՈՒԱՐ 25/10 ՄԱՐՏ 1902 30 ԶԻԼՔԱՏԷ 25 ՇՈՒՊԱԹ 1317 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

10 ՓԱՐԱ

ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖՔԵԱՐ

10 ՓԱՐԱ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

MANZOUMÉ-I-EFKIAR
JOURNAL ARMÉNIEN
QUOTIDIEN, POLITIQUE, FINANCIER ET LITTÉRAIRE

Directeur-Propriétaire
OHANNÈS F. KAÏSÉRIAN
38, Grand' rue de la S. Porte, 38
Constantinople

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԵՐԵԱՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն տեսակ գրութիւններ։

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի ճատտէսի, 38

Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50
Գաւառներու համար	108 ղշ.	60

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ։
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

منظومهٔ افكار
صاحب امتياز و مدير مسئولى
اوحانس فريد قيصريان
مطبعه و اداره خانه سى
باب عالى جوارنده ٣٨ نومرولى دائرهٔ خصوصه

ԱՅՍՕՐ

ԱՅՍՕՐ

"ՄԱՆԶՈՒՄԷ"Ի ՀԵՏ

ՑՐՈՒՓԶՆԵՐԷՆ

ՈՒԶԵՑԷՔ

ՆԱԵՒ

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ

ՆԱՐԵԿԸ ՆԱՐԵԿԸ ՆԱՐԵԿԸ
ՆԱՐԵԿԸ ՆԱՐԵԿԸ

ԶՈՐ

ԳՐԱԲԱՐԻ ԲՆԱԳՐԷՆ

ՄԱՔՈՒՐ ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐԻ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՑ ՔԱՍԻՄ

Ըստ սովորութեան ՏԱՍԸ ՓԱՐԱՅ միայն պիտի վճարէք թէ՛ ՄԱՆԶՈՒՄԷին և թէ՛

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ

ՆԱՐԵԿԻՆ

համար։

ԶԳՈՒՇՈՒԹԵԱՄԲ ՊԱՀԵՑԷ՛Ք

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ ՆԱՐԵԿԻ

թերթերը, եւղը կազմելու համար, որովհետեւ իբր գիրք պիտի չծախուի

ԱՇԽԱՐՀԱԲԱՐ

ՆԱՐԵԿԸ

ՆԱՐԵԿԸ

«Նարեկ» անունով գիւղ մը Վլորշիկներու(*) մէջ ծովեր առաջ գտնուելուն ծանօթ էր որ Ժ. դարուն սկիզբը համանուն վանքը կը բարձրանայ Վանայ ծովու հարաւային եզերքը, Առտեր կղզւոյն դիմացը բայօք։ Վանքը հիմնուած է Անաստասի այն հայ կրօնաւորներէն որոնք կրօնական տարաձայնութեան պատճառաւ յոյներէն կը հալածուէին։ Սփիւռ Աջոցիկ կը գրէ թէ Նարեկայ վանքը պայծառացուցին կարմիրաձոր ու Հոռոմոց վանքերուն կարգով ու կանոնով. «Բազմամարդ պաշտօնեայայծառ երգեցողօք և գրական դիտողօք»։ Ի՛նչ վանական ծրագիր և կանոններ որ ունէին այդ Կարմիրաձորն ու Հոռոմոսը, նոյնն ունէր Նարեկայ վանքը, ուր հանդիսաւորապէս բերուած էին Ս. Թովմաս առաքելոյն նշխարներէն ու Ս. Յակոբ Մծբնայ հայրապետին ճկոյթը։ Հաւանական է որ Նարեկայ առաջին վանահայրն եղած ըլլայ Անանիա Նարեկացի, «մեծ փիլիսոփայ, երեւելի վարդապետ, այր անուանի և գիտնական, լուսաւորիչ եկեղեցւոյ, գիտակ տումարական արհեստից», Նարեկեան դպրոցին, դպրեվանքին հիմնադիրը։

Վանքին պայծառութեան միջոցին, 951ին կը ծնէր Գրիգոր, Անձեւացեաց Խոսրով եպիսկոպոսին որդին, որ մանուկ հասակէն Նարեկայ այդ վանահայր Անանիա վարդապետին խնամքին յանձնուեցաւ։ Գրիգորի մայրն արդէն Անանիայի եղբօր աղջիկն էր։ Գրիգոր կրտսեր որդին էր, երէց էին Յովհաննէս ու Սահակ։ Գրիգոր Նարեկայ վանքին մէջ կրթուեցաւ ու դաստիարակուեցաւ այնպէս մ'որ իբր «մարմնաւոր հրեշտակ» փայլեցաւ և ժամանակին ամենէն անուանի հանճարներէն մէկն եղաւ։ Տգէտ ու ինքնահաւան կրօնաւորներ փախչելանդ զչարեցան այդ հրեշտակին վրայ և գացին բողոք բարձին Կաթողիկոսին։ Նարեկացին պապանձեցոյց այդ զչարողները և զարմացոյց Կաթողիկոսն իր առաքինի վարքով ու անաբատ քաղաքավարութեամբ։ Այդ ատեն հազիւ 26 տարեկան էր։ Այնուհետեւ Գրիգոր իր անձը բոլորապատուղ նուիրեց ներանձնական կեանքի և գրական պարապմունքներու Նարեկայ վանքին մէջ առանձնացած, որով կոչուեցաւ Նարեկացի։ 60 տարեկան էր երբ վախճանեցաւ և թաղուեցաւ նոյն վանքին մէջ ուր մինչեւ հիմայ ականդրութեամբ ցոյց կը տրուի իր սուրբ ու ձուխրական չիրիմը. լոկ աւանդութիւն մըն է թէ Ակնայ Արքակայ վանքը թաղուած ըլլայ Նարեկացին։

Նարեկացւոյն երկասիրութեանց մէջ առաջինն է ՆԱՐԵԿ կամ ԱՂՕԹՔ կոչուած հոգեշունչ գործը։ Աղօթքը Հայոց Կրօն. քանաստեղծութեան այն մասն է որով մենք հաւատքով կը դառնանք գերագոյն ու ամենակարող Էակին և խոնարհութեամբ իր օգնութիւնը կը հայցենք։ Աղօթողը Կը ուշադրութիւնը կը դարձնէ դէպի այն որուն կը դիմէ խնդրուածքով։ Մտամփոփ կ'աշխատի ըմբռնել թէ որուն հետ յարաբերութեան մտած է և ինչպէս պէտք է խնդրել։ Այսպէս Աղօթքը սերտ կապուած է մարդուս հոգեբանական աշխարհի ու երեւակայութեան հետ, հետեւապէս աղօթել ու իր խնդրուածքը ստանալ դժուարին գործ է։ Ընդհ. աղօթքը լոկ փառաբանութիւն է Աստուծոյ, իսկ բուն՝ մաքուր, ներանձնական աղօթքը բղխելու է զգացումներու միահամուռ կեդրոնացումէն։ Բուն աղօթքին մէջ աշխարհային երկրորդական տեղ կը գրաւէ, գլխաւոր ուշադրութիւնը կը դառնայ հոգեւորին վրայ։ Աշխարհի փրկչէն սկսեալ, Ս. Առաքեալք ու իրենց աշակերտները, Ս. Լուսաւորիչ և ուրիշներ աղօթքով բժշկութիւններ կ'ընէին, և ինչ որ խնդրէին կը ստանային հիմին, հետեւապար Աղօթքը ներկայացած էր զօրաւոր միջնորդ մը մարդոց ու Աստուծոյ միջեւ, և այն աղօթքներն որ վսեմ ու խորիմաստ են, մեծ ժողովրդականութիւն գտած են։ Ասոնց մէջ ամէնէն նշանաւորն է ՆԱՐԵԿը զոր ժողովուրդը Աւետարանի հաւասար կը նկատէ, քանի որ կրօնաւորներն ալ Աւետարանին հետ Նարեկէն գլուխ մը կը կարդան հիւանդներու վրայ և ապաշխարելու համար։

ՆԱՐԵԿը իրաւամբ կը համարուի Ազգ. կրօնական զգացումներու թանկագին ժողովածու։ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ալ կոչուած է հոգւոյն ու մաքի հետ խօսող այդ գիրագանց երկասիրութիւնը։ Խիթին, մթին ըլլալով հանդերձ, այնպիսի զարմանալի գեղեցկութիւն և ոճի քաղցրութիւն ունի որ ո՛չ միայն ազգային, այլ նաեւ շատ օտար բանասէրներ վկայած են թէ այդպիսի գրուածք մը ուրիշ ազգերու մէջ ալ չկայ։ «Նմանութիւն Յիսուսի» գիրքը գաճաճ բան մըն է ատոր քով։ Բանաստեղծական հիւսքին ոճը գեղեցիկ ու զմայլեցուցիչ, իմաստները վսեմ ու անանկնկալ ու պերճախօսութիւնը յորդահոսան են։ Նարեկի ժողովրդականութիւնն ունի իր պատճառներ։ Նախ՝ որ կը բովանդակէ հոգւոյ բազմադիմի պատկերացումն ու հայոց կրօնական բազմակողմանի զգացումները, որոնք թաքչած են լեզուի խորհրդաւոր քօղի տակ։ Ուստի ընթերցողը հոն կը գտնէ իր հոգւոյն փափաքածը, և քանիցս կարդալով, իրեն այնպէս կ'երեւայ որ կը հասկնայ զայն։ Կարդալէն չի յագենար, որովհետեւ իսկապէս չի կրնար այդ վսեմ զգացումները լիովին ըմբռնել։ Երկրորդ որ այդ աղօթքները այնքան դրոշմուցուցած են մուսծոյները, այնքան կատարելապէս ամփոփած են մարդուս զգացումներու պէսպիսութիւնները որ հարկ չէ տեսնուած զանոնք փոխարինել ուրիշ աւելի լաւով, և նոյն իսկ այդ մասին անձեռնհաս գտնուած են։

Իննսուն հինգ գլուխ բաժնուած են այդ Աղօթքները, զորոնք ինք «Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻ ԽՕՍՔ ԸՆԴ ԱՍՏՈՒԾՈՅ» կը կոչէ և գրած է «ի խնդիր հայցմանց հարց միանձանց և բազմաց անոխակալականաց»։ Ցիշատակարանին մէջ գրած է թէ իր ըստ մարմնոյ և ըստ հոգւոյ հարազատ եղբայրը Յովհաննէս աշխատակցած է աղօթքներն յօրինելու ատենն, խորհրդակցելով և Ս. Գրքի քանի մը տեղերը պարզելով։ Ողբերգութեան «Ձայնմունք զաղտնեաց, յանձնաւորմանութիւնք թագուցելոց, ակնդաւորք զօրութեւք վերայ անմժշկականաց, եղէզք ազդողականք ցաւոց անտեսականաց»ի Ա.—Թ. գլուխներու մէջ կ'առաջէ իր նպատակը և աղօթքներու նշանակութիւնը։ Կ'ըսէ, թէ ծովը մեռնանի դառնայ, դաշտերը թուղթ, անտառներու տերեւները գրիչ, անկարելի է կատարելապէս գրի առնել մեղաւորներու մեղքերը։ ԿԶ. գլխին մէջ Նարեկը կը նկատէ իբր «մեղայ» մը իր փրկութեան համար։

Նարեկացին նկարագրութեան մէջ մեծ մասը(?) Միջոց կը գործածէ։ Ա. Ոտաւորեալ հետեւ գործն Աստուծոյ ու մարդոց հետ է, ճարտասանական ձեւերն և այլաբանութիւնը յարմար դատած է։ Այդ ձեւերով է որ կրնայ ըմբռնել Աստուծոյ մեծութիւնը և մարդոց ակնկալութիւնը Անկէ։ Բ. Ատոնցմէ զատ, արդարին ու մեղաւորին զգացումները կը պատկերացնէ Ս. Գրքի օրինակներով, խրատներով։ Գ. Հոգւոյ և մարմնոյ միջեւ պատահած ընդհարումները այնպիսի եղանակաւ մը կը նկարագրէ որ կարծես Հոգին միշտ կը կեղեքուի մարմնէն։ Աղօթքները երեք մասէ կը բաղկանան. մուտքը, հեղինակին գիտումը Աստուծոյ, իր անձին կշտամբանքն ու նախատանքն և յետոյ խնդրուածք մը։ Բոլոր մասերը այնպէս գեղեցիկ հիւսուած են որ չատերը կարելի է ոտանաւորի իսկ վերածել։ Արդէն քանի մը աղօթք ոտանաւորով գրուած են, ձայնական յանգով, զոր յետոյ Գրիգոր Մագիստրոս ընդհանրացուց։

Նարեկին քանի մը աղօթքը եկեղեց. պատմական նշանակութիւն ունին, ինչպէս Կոչնակները, Միւռոնի և ԼԴ. և ՀԷ աղօթքները։ Հաւատացեալները աղօթքի կանչելը արարողութեան մէկ մասը կը կազմէր։ Կոչնակը կ'օրհնէին, կ'օծէին և կը դառնար նուիրական առարկայ մը։ Կ'օծէին որ կոչնակին ձայնը Գաբրիէլեան փողին պէս հնչէր։ Միւռոնի աղօթքն ալ կը բացատրէ միւռոնի նշանակութիւնն ու զօրութիւնը։ ՀԷ. աղօթքը՝ պարզապէս Թոնդրակեցւոց աղանդին դէմ է։

Այսպիսի ընտիր երկասիրութիւն մը զարմանք չէ որ իր արժանաւոր յարգը գտած ըլլայ մեր ազգէն. գրեթէ բոլոր հոգեւորականներու ձեռքին ընտիր աղօթագիրք մը ըլլալով, շատ անգամ տպագրուած է այլ և այլ տեղեր, որոնց մէջ Նախընթան է Մարսիլիոյ հրատարակութիւնը 1673ին։ Հոս, Կ. Պոլիս, տպագրուածներուն մէջ ընտրելագոյնը կրնայ համարուիլ 1790ին եղածը զոր Մուրատեան Գասպար ամիրայ վանքերէն հաւաքուած ընտիր գրչագիրներու հետ համեմատելով տպագրել տուած է։

Նարեկի խրթին ոճը և մթին ըլլալուածքի եղանակը յորդորած են քանի մը վարդապետներ որ անոր լուծումն ու մեկնութիւնը գրեն։ Առաջին մեկնիչը, կարծեմ, Աղթամարցի վարդապետ մը եղած է։ Հին ատեն այդ մեկնութիւնը կը վերագրուէր Սարգիս Շնորհալւոյն կամ Ս. Ներսէս Լամբրոնացւոյն։ Որովհետեւ Ս. Պատարագի խորհրդին մէջ գործածուած երկու Նարեկեան աղօթքի մեկնութիւնն բրած էր Լամբրոնացին, կարծուեցաւ թէ բոլոր Նարեկի մեկնութիւնն ալ բրած ըլլայ։ Յակոբ Նալեան Պատրիարքը 1745ին, օգտուելով իրմէ առաջ գրուած այդ մեկնութիւններէն, ընդարձակ մեկնութիւն մը կը հրատարակէ որուն համար Հ. Աւետիքեան, ուրիշ մեկնիչ մը Նարեկի, ինչպէս կը գրէ. «Արդարեւ աշխատութիւն բազում յանձն առեալ ի գրել, որպէս երեւի, բայց ընդարձակութեամբն յայլ խօսս վարդապետականս կամ բանասիրականս, ոչ ժամանել տայ զնշգրիտ տեղեկութիւն առաջի եղելոց բանիցն»։ Ուստի Հ. Աւետիքեան համառօտ բայց կուռ ոճով մը խօսելով լուծմանց պիտանութեան, Նարեկին խրթնութեան, մեկնիչներուն և իր նորոգ լուծմանց հանգամանքներուն վրայ, կը սկսի իր մեկնութեան։ Հ. Աւետիքեան խրախուսիչ պարբերութիւն պարզելէ ետք, մանաւանդ ուր որ աւելի խրթնութիւն կ'երեւայ, Նարեկայ վանքին աղու հոգեբուխ տատրակին՝ հոգեւոր քնարին լարերէն ցայտած զմայլելի նուագներուն աստուածաբանական անդրին գանձերը կը պարզէ, մեկնաբանելով, լուսաբանելով չնչտակի ակնարկութիւններն անգամ։ Հ. Աւետիքեան կը ջանայ նոյն իսկ ստորակը խօսեցնել, քան իր գիտութիւնը ցոյց տալ։ Ոքանչելապէս ու յաջողապէս կը կորէ կ'անցնի Նարեկին հոգեմրմունջ ողբերգութեանց մէրթ խաղաղ և մէրթ կոհակուէտ ծովը, ինք եւս զմայլած, գինովցած աղու տատրակին «Խրախայի՛ր, յաւէտ հրճուանօք բերկրեալդ ի կանայս»։ և ինչպէս կ'ըսէ Հ. Վ. Հացունի, գողտրիկ նուագով, նորոգիչ նաւ աւելին մը, խանդ մը կը զգենու, և վայրկեան մը փոխ կ'առնէ Նարեկայ քնքոյշ քնարը, մանաւանդ թէ պահ մը մաքուր տատրակին մաքրազարդեալ մենանոցը փոխադրուելով՝ կ'երգէ, կը ձայնէ, կը հեծեծմարաշնչէ ընդարձակօրէն կուսամոր կուսական սրտին կոհակ կոհակ կսկիծները։ Նարեկը լուծելու համար, ո՛չ միայն աստուածաբանական խոր հմտութիւն, Ս. Գրքի կատարեալ ծանօթութիւն, Հայոց եկեղեցւոյ վաղեմի աւանդութեանց ընդարձակ տեղեկութիւն կարեւոր են, այլ և հարկ է ունենալ երկնամուխ, երկնակուռ սրբենի բանալի մը, Նարեկեան սրբասուն վանականին քնքուշ սիրտը բանալու և մտնելու այն վեհիմաց և երկնային բանաստեղծութեանց սրբանուէր խորքը։ Այդ ձիրքն ունէր Հ. Աւետիքեան, ատոր համար է որ Հ. Աւետիքեանի լուծմունքը գլուխ գործոց մը պիտի մնայ։

Զնոյն ուզէր կծնիլ այսօրուընէ հրատարակուած Քասիմի աշխարհաբար թարգմանութեան վրայ բան մը ըսել։

ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Յ. Գ. — Աղբիւրներ. Հ. Գ. Վ. Զարբհանալեան՝ «Պատմ. Հայ դպրութեան» ու «Պատմ. Հայ տպագրութեան», Հ. Վ. Հացունի՝ «Մխիթար», Հ. Աւետիքեան՝ «Մեկնութիւն Նարեկայ», Էջմիածնի Գէորգեան Ճեմարանի մէջ դասախօսուած «Ազգ. Եկեղց. Մատենագրութիւն», (ձեռագիր), Պելճիգալցի հայագէտ Ֆէլիքս Նէվ «Քրիստոնեայ Հայք» (ֆրանսերէն), Հ. Գ. Ինճիճեան՝ «Աշխարհագրութիւն», ու հեղինակի մը «Վանայ վիլայէթը»։

ՆՈՅՆ

(*) Վլորշիկներու «չաղա»ն կը կոչուի նաեւ Վանայ ու Կարճկան(?)։ Գաւառակին դիրքը ըստ մեծի մասին լեռնային է. օդը բարեխառն, միակելի հողերն բարեբեր։ Լճակներու ստորոտն ու դաշտերու վրայ կան տասնէն աւելի մեծ ու փոքր վանքեր և 76 գիւղ, որոնց մէջ նշանաւոր են ՈՍՏԱՆ որ աշխարհագրութիւնը վրան Վաստան կը նշանակուի, ՆԱՐԵԿ, ուրկէ 1 ժամ հեռաւորութեամբ դէպի հիւսիս քարափոր այրերու մէջ կայ Նարեկացւոյն աղօթատեղին, Ընձաք, Բեխո, Գոմ, Սորփ նաւամատոյց, Եղէգնիս, Օձաձանոց, Բզնունեաց։—Վլորշիկներու գագաթին կը վերաբերին Աղթամար ու Առտեր կղզիները։ Առաջինին վրայ են համանուն վանքն և Ս. Խաչի փառաւոր տաճարն որուն արտաքին երեսը զարդարուած է Սուրբ բերու, կենդանիներու և բոյսերու մեծագործ քանդակներով։ Աղթամարի արեւմտեան կողմը կ'իյնայ Առտեր կղզին որ անբնակ է։

ԳԻՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վիքթոր Հիւկօ աստեղագէտ.—Հեծեալ.—Մարդկային տարօրինակ կազմեր.

Եթէ կայ աշխարհիս վրայ գիտութիւն մը որ «անշօշափելի» է՝ այդ ալ աստեղագիտութիւնն է, (մարդկանց առաջին անգամ երեւակայած գիտութիւնը)։ Արդարեւ աստեղագիտութիւնը լոկ «Տեսողական» է ու երեւակայական առաջադրութիւններու ենթակայ. սակայն ճշգրիտ գիտութեանց, (մաթեմաթիքայի), հետ սերտ կապակցութիւն մը ունի։

Վերջերս Բարիզի մէջ հրատարակուած գրքի մը պարունակութիւնը ուշագրաւ եղած էր, մեծ անուն մը կրելուն համար իր վրայ։ 19րդ. դարուն Ֆրանսայի հռչակաւոր բանաստեղծ, Վիքթոր Հիւկոյի աստեղագիտութեան

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ՆՈՐ ԹԵՐԹՕՆԸ (49)

ԿՈՐՈՆ

ԺԱՎԷԼ

ՓՈՂՈՑԻՆ ՈՃԻՐԸ

Թ.

ԲԱՐԻԶԻ ՓՈՔՐ ԴԺՈԽՔՆԵՐԸ

—Ձեր գալէն առաջ, արդէն իրարու մէջ կը խօսէին... ըսածնին աղէկ իմացայ... այո՛, սորվեցնենք իրենց... ատոր համար է որ խորհուրդ կու տամ ձեզի մեղմութեամբ երթալ... անգամ միակարգ սիրթեցմով... մինչեւ որ դուք բաւական հեռանաք, վրաս կ'առնեմ զանոնք հոս վար դնելը։ Գիտե՛ք, ձեր չահուն համար կ'ըսեմ...

—Շնորհակալ եմ, ըսաւ նախկին քննիչը, զուշակեցի արդէն որ մէջերնին բան մը կը դառնայ։

Վարպետը, ուրիշ տեղէ մը կանչուելով, բաժնուեցաւ Տէրվալէն ու իր առաջնորդէն։

Լըրիշ վայրկեան մը մտածեց, յետոյ երկրաչափին ականջին ի վար.

—Պարոն Տէրվալ, հիմայ մինակնիդ դուրս կ'ելլաք... ձեզի հետ գործ չունին... բայց երբ մեր վրայ յարձակին, կրնայ ըլլալ որ հետս գտնուելնիդ քիչ մը սուղի նստեցնեն ձեզի։ Արդ, չեմ ուզեր ըսել որ ո և է գէշութիւն մը պատահի ձեզի... եթէ պէտք է կուրծքնիս քիչ մը, աւելի աղէկ է որ մինակս գործս տեսնեմ...

—Ձեզի հոս ձգե՛լ... բնա՛ւ, Լըրիշ... բնա՛ւ։ Հոս գտնուելնիդ ինծի համար է, և երբ վտանգ մը կայ, պէտք է ես ալ մասնակից ըլլամ։

«Եւ յետոյ, մեր զաւազաններով և քիչ մըն ալ պաղարիւնութիւնով...

Ոստիկանը ընդմիջեց.

—Շնորհակալ եմ, բայց աւելի աղէկ է մեկնելնիդ... գացէք ինծի սպասեցէք Պարաթ գինետունը։

—Ոչ, պիտի կենամ, ու միասին դուրս պիտի ելլանք. կը կրկնեմ որ վատ բան մը պիտի ըլլար վտանգի պահուն ձեզ լքելը, և յետոյ երբ երկու հոգի տեսնեն մեզի, թերեւս չի համարձակին գործի սկսելու։

Եւ ժպտելով աւելցուց.

—Թեւս կոտրած չէ վերջապէս։

—Ճիշդ է, բայց նորէն, աւելի աղէկ պիտի ըլլար, եթէ գործին մէջէն դուրս ելլէիք... մի վախնաք, չատ բամպակ պիտի մանեն երբ խաղի ելլալ ուզեն ձեր ծառային հետ... ատքս ձեռքս կը բանին տակաւին...

—Ես ալ ճիշդ, սիրելիս, պիտի խնդրէի որ զիս չզրկէիք այդ զուարճալիքէն տեսարանէն։

—Օ՛հ, սիրո՛ւն, ըսելու անանկ աղուոր ձեւ մը ունիք որ անկարելի է ձեր կարծիքէն չըլլալ։

Վճարեցին ու դուրս ելան գինետունէն։

Դուրսը, Սիմօն-լը-Ֆաւն փողոցը սեւ ու գրեթէ մութ էր. կազի կտուցները իրարմէ չատ հեռու չարուած, չէին կրնար լուսաւորել այս լաւիզը։ Գինետուններու անկաւական լոյսը և օթէլներու դռներուն առջեւ վառուող լապտերները հազիւ քիչ մը լոյս կը սփռէին, փ՛ն ալ պզտիկ միջոցի մը մէջ։

Լըրիշ վայրկեան մը վարանեցաւ. յետոյ շարունակեց դէպի ի Բէնքանքուա փողոցը, որ Սիմօն-լը-Ֆաւն փողոցը կը կտրէ իրենց մեկնած գինետունէն քանի մը մէթր անդին։

—Թերեւս աւելի աղէկ էր պուլվար Սէպաստաբօլ ելլալ... առարկեց Ռոպէր։

—Այո՛ ալ, յետուն քայլ չըրած, կըռնակնուս պիտի հասնէին... ատոր տեղ Օթէլ տը Ռիւքէն երթանք նորէն։

—Օթէլ տը Ռիւքէ՞ն։

—Այո՛, երկու քայլ անդին, Բէնքանքուա փողոցը—եկըր տ'Օաի ժողովրդական անունն է ատ,—հայր Պէլվալը, վարպետը կը ճանչնամ, պատուական մարդ մըն է. վայրկեան մը կը հիւրընկալէ մեզ. մեր մարդուկները հետաքրքրէս կորսնցնեն թերեւս ատանկ...

«Կառելէ փախչելնուս համար չէ աս... բայց վերջապէս երբ կրնանք ուրիշ կերպ ընել, չ'արժեր...

Տէրվալ ժպտեցաւ.

—Ինքզինքնիդ պաշտպանելու պէտք չունիք, պարոն Լըրիշ։

—Եւ յետոյ, խօսքը մէջերնիս, այցելութիւն մը Օթէլ տը Ռիւքէն, կ'արժէ, չէ՞...

«Այսպէս կ'անուանեն այդ տեղը, որովհետեւ ութը սու կը վճարեն գիշերը... քառասուն սանթիմ, կը հասկնա՞ք. պէտք է ջոջ մէկը ըլլալ, այդչափ գին մը կարենալ վճարելու համար...

(Շարունակելի)

վրայ ունեցած գաղափարը ամփոփուած էր այդ հատորին մէջ. «Աստեղագիտութիւնը —կ'ըսէ Հիւկօ— գիտութեանց ամէնէն հիանալին է՝ որովհետեւ մտածելով գտնելու համար չատ մը գիտական խնդիրներու դժուարութեամբ շրջապատուած է. Երեւակայութիւնը իր պարտականութիւններէն մին է. Բոլոր միւս գիտութիւնները իրենց պայծառ մասին քով մթագոյն կողմը ունին. Առանձինն աստեղագիտութիւնը ըսուելու չունի և կամ ունեցածն ալ հիացուցիչ է. Այդ գիտութեան մէջ ապացուցուածը ստոյգ է, կարծուածը՝ չքեղ. Ունի պայծառ մաս մը՝ ինչպէս նաեւ լուսաւորեալ. Իր պայծառ կողմով՝ աստեղագիտութիւնը «ալճէպրա»ին մէջ կը թափանցէ. իսկ լուսաւորեալ կողմով՝ բանաստեղծութեան մէջ»։

Երջանի՛կ բանաստեղծ՝ որ թողած ես աշխարհը. հողը չպիտի անհետացնէ երբեք սփռած հանճարդ։

* *

Գիտութեանց մէջ կարեւոր խնդիրներ կան, որոնք միշտ օրուան մտածումներ են։ Ասոնցմէ մին է նաեւ հիւծախտը որ բժշկական գիտութեան ամենակարեւոր զբաղումն է այսօր։ Մինչեւհիմա՝ այդ ախտը հիւանդութիւնը բուժելու մասին եղած բոլոր ջանքերը դժբախտաբար ապարդիւն մնացած են։ Սակայն պէտք չէ ուրանալ բժշկական յառաջդիմութիւնը՝ մասնաւորաբար առողջապահութեան ճիւղին մէջ։

Բարիզի Գիտական Ակադեմիոյ անցեալ յունուարի նիստին մէջ, անդամներէն Պ. Էմօն Բէռիէ, Փոզովքին հաղորդեց երկու նշանաւոր Ֆրանսացի բժիշկներու, Պ. Պ. Ալպէռ Ռօպէն և Մօրիս Պինէի չահեկան մէկ փոքրիկ գրութիւնը, որ հիւծախտին հանդէպ առողջապահիկ միջոցներու և զանիկա դարմանելու համար նոր գրութիւններու մասին հետաքրքրաշարժ բացատրութիւններ կուտար։ Յիշեալ բժիշկներուն ըրած դիտողութիւններէն, ինչպէս նաեւ կատարած փորձերէն ճշմարտութիւն մը երեւան կուգայ այսօր. Հիւծախտը բուժելու մասին մինչեւ հիմա բժշկական կարծեաց ուղղութիւնը —որ հանգստարաններու մէջ ալ կը դասաւանդէին— սա էր թէ՝ այդ ախտը կենսական գործողութիւնը կը նուազեցնէ. մինչդեռ այնպէս չէ եղեր։ Ընդհակառակը, Պ. Պ. Տօքթ. Ռօպէն և Պինէ կ'ապացուցանեն որ Հիւծախտը կենսական գործողութիւնը մաչեցնելու աստիճան կը չափազանցէ։ Արդարեւ կը ստուգեն որ՝ այդ հիւանդութեան մէջ թթուածին (օքսիժէն)ի սպառումը և ածխածին (ասիտ քառպօնիք)ի արտադրութիւնը մեծ քանակութեամբ կ'աւելնայ, որ ըսել է մարմինը շուտով կը մաշի։ Մինչեւ հիմայ բժիշկները այնպէս կը կարծէին որ Հիւծախտին տառապողը հիւանդի մը կազդուրիչ (թօնիք) դեղեր տալու է. բայց այդ գաղափարը սխալ է եղեր։ Պէտք է ընդհակառակը շնչառութեան գործողութիւնը յապաղել և այնպիսի դեղեր գործածել որ թթուածինի սպառումը և ածխածինի արտադրութիւնը (որ ըսել է կենսական գործողութիւնը) չափազանցութեան սահմաններուն մէջ մնէ։ Այդ մասին օգտակար դեղերն են ուրեմն, զոր օրինակ ձկան իւղը, արսէնիաթ տը սուտ, թառթռը սթիպիէ եւն. Ահա նոր գիւտ մը որ բժշկական գիտութիւնը տակն ու վրայ կ'ընէ։

Սա բժիշկները, ի՜նչ տարօրինակ մարդեր են։ Սա կայ որ իրենց սխալը իրենք կը բռնեն։

Անշուշտ փափաքելի է որ գտնեն վերջապէս հիւծախտին դարմանը. յուսալի է. պէտք չէ տարակուսիլ։ Երբ այդ օրը գայ, ալ Պատրիարքարանի ազգային տուրքի հաւաքիչները չպիտի կրնան ըսել —«Պէ՛ ճանըմ, հազար անգամ ոտքերնին կ'երթանք, նորէն փարայ չեն ի տար կոր. ալ «վէրէմ» ըրին մեզի»։

* *

Մարդկային սեռերուն արական և իգական մարմնային կազմուածքը դարերու ընթացքին մէջ անփոփոխ մնացած է. մասնաւորաբար մարմնոյն ներքին անդամները, գործարանները, որոնց սահմանեալ տեղը ու վիճակը նոյնութեամբ կը փոխանցուին սերունդէ սերունդ։ Գիտենք զոր օրինակ թէ՝ սիրտը ձախ կողմը կը գտնուի՝ իսկ «թալախ»ը աջ, եւն. բաց աստի մարդիկ պեխ ու մօրուք ունին՝ մինչդեռ կիները զրկուած են այդ փառաւոր զարդերէն։ Ասոնք ամէնքս ալ գիտենք։ Սակայն, ոչ որ չատերը տեղեակ չեն, մարդկային մարմնոյ կազմուածքին մէջ երբեմն հետաքրքրաշարժ տարօրինակութիւններ կը գտնուին որոնցմէ հոս յիշեմ այժմեան կենդանի մէկ քանի օրինակները։

Բարիզի 1900 արուեստահանդէսի մեքենաներու ընդարձակ սրահին մէջ — որ պատրաստ է — մտերս Պ. Պ. Պառնիւմ և Պէյլէ «սիւք» —(ձիախաղ, ալթ ճամպաը) — մը հաստատեցին, կ'ըսէ Ֆրանսական թերթ մը։ Հոն, զատ սրահի մը մէջ, հանդիսականներուն կը ներկայացուէին՝ աշխարհիս չորս կողմէն հաւաքուած տարօրինակ կազմուածքով այրեր ու կիներ որոնց մէջ կան հետեւեալները.

1. Մարդ մը որ կենդանի կմախք մըն է. իր մարմինը գրեթէ միմիայն կը բաղկանայ ոսկորէ և մորթէ. միս չունի։

2. Ուրիշ մը՝ որուն գլուխը այնչափ պինդ է որ վրան կրնաս մուրճով քար մը կոտրել։

3. Մէկն ալ կայ — էրիկ մարդ — որուն դէմքը շունի կը նմանի։

4. Երկու Զիւաստանցի եղբայրներ կան, 14 տարեկան որոնք իրարու կցուած են մէջքէն վեր։ Ցար և նման երկու Պօհէմիացի քոյրեր կան։

5. Կարճահասակ աղջիկ մը կայ 56 սանդիմէթր երկայնութեամբ, (մէկ կանգունէն ուռուց մը պակաս), որ 9 քիլօ կը կշռէ և 20 տարեկան է։

6. 178 օխա կշռող էրիկ մարդ մը կայ — Անգլիացի — որ 15 տարեկան երիտասարդի մը չափ միր է։

7. Մէկն ալ կայ որ երեւելի բժիշկներուն հետաքրքրութիւնը չարժած է։ Այդ անձը կրնայ կոր ըստ կամս իր հասակը երկնցնել 45 սանթիմէթրի չափ ինքզինքը քաշքշելով)։ Թեւերն ալ կ'երկընցնէ։ Բաց աստի կրնայ կուզ ալ ըլլալ կուրծքին և կամ կռնակին կողմէն, (ըստ կամս)։

8. Այս ցուցադրուած բոլոր անձերուն մէջ ամէնէն հետաքրքրաշարժը սակայն՝ Հունգարացի Հէռման անուանեալ մարդն է, որ իր կուրծքը և փորը կրնայ կոր ուռեցնել մինչեւ 42 սանթ. (կլոր) չափով։ Սակից զատ իր սիրտը կրնայ կոր ձախ կողմէն աջ կողմը տանիլ, ինչ որ երեւելի բժիշկներուն մատ խածնել տուած է։

9. Թէեւ տակաւին ուրիշ տարօրինակ կազմեր ալ կան հոն ցուցադրուած, բայց վերջացնեմ յիշելով միայն մատամ Աննի Ժօնս կոչուած աղջիկը որ փառաւոր մօրուք մը և գեղեցիկ պեխեր ունի։ Այդ կինը մարմնային գեղեցկութիւն ունենալուն համար երկու անգամ ամուսնացած է եղեր—(թող Պոլիս գայ, իր պեխերը անիրաւ ազգայիններէն՝ պաշտպանելով ամուսնալուծութեան պահանջող էրիկ մարդերուն քիթը խոթելու համար)։

Վերոյիշեալ անձերը ամէնքն ալ ողջ են։ Մէկ քանի չաբաթ առաջ՝ Բարիզի երեւելի բժիշկներէն 10-15 հոգի խմբովին այդ «սիւք»ը երթալով մասնաւոր քննութեան մը ենթարկեր են ցուցադրուած տարօրինակ կազմերով այդ անձերը։ Տարակոյս չկայ թէ գիտուն բժիշկներուն համար խիստ հետաքրքրաշարժ են ատոնք և կ'արժէ որ ուսումնասիրեն։

Եթէ աշխարհիս վրայ պեխաւոր և մօրուսաւոր «մատմազէլ»ները ու տիկինները չատնան, ալ թող ուրախանան մարդիկ, որովհետեւ... բարեկենդանը տարին 12 ամիս անպակաս պիտի ըլլայ մեր մէջ։

***

ՀՈԳԵԿԱՆ ԺԱՄԱՆՑ

ԺՊԻՏ ՄԸ ԱՐՇԱԼՈՅՍԷՆ

Կէս-գիշերէն ի վեր ելած՝ մենիկ պատուհանիս առջեւ նստած եմ. սենեկիս մէջ խաւարին, կը դիտեմ երազուն աչերով նրբին լուսեղէն քօղի մը տակ ծածկուած՝ դողդոջ կայծերով պճնեալ կամարը, ծուէնաւոր ամպերը, եթերին տակ ցան ու ցիր, որոնք կոյտ կոյտ կը դիզուին, ո՜րքան պարզօրէն, որքան խորհրդաւոր, ալեկոծեալ ծովուն փրփրադէզ ալիքներուն նման վէտ ի վէտ, նշուլազեղ լուսնակին անթափանց, արծաթէ շողերուն տակ տաւրուքեր. լուսաւորները տժգոյն՝ որ կը թաւալին գլխուս վերեւ և որոնց իւրաքանչիւրը իր բաժին կաթիլը ունի խորհրդուս անհո՜ւն և անեզր ու անսահման ովկիանին մէջ, կը սկսին մարիլ տակաւ առ տակաւ, հիւծեալ պատանիին վերջին ցո՜ւրտ հառաչներուն նման ծիծիուն, որոնք ակամայ կ'ուզեն փշրիչ օդի թրթռուն, տատանող և նուրբ ալիքներուն մէջ... Հեռո՜ւն, ամպերը վիթխարի լեռներու նման բարդուած, կարծես կ'ընկրկեն հորիզոնին երկարաձիգ բայց անխռով լարը։ Հոս մթին՝ անտառի մը նման, հոն խաւարած՝ վիհերու հանգոյն, անդին ամայութեան մէջ լուսնակին շողերուն հայելի կուսիկ լճակին պէս փայլուն, միապաղաղ երկինք մը կը շողշողէ, ջինջ ու... ցանկալի՜ աշխարհ մը։

Նրազոցս վառարանին լափող բոցերուն անձնաւոր՝ կը մոռնամ էութիւնս, կը դիտեմ դիւրասլացիկ արագթռիչ ամպերու երամները՝ որոնք զիրար կը հալածեն զգցես և կ'երթան սքողել երկնի ճակատը կապուտակ։

Ո՜հ, հիմայ կը սիրեմ զձեզ, երկինք, ծածկուէ, ա՛յդպէս, դալկահա՛ր իմծի պէս ու դիտեմ զձեզ։

Մինչ պահիկ մ'առաջ զէնիթն եղող լուսնակը կը սքօղուի տակաւ տժգոյն կամարին անըզրջային խաւերուն տակ։

Ցետին ողջոյն ձեզ. լուսնակ, գնա՛, իջիր օթեւանդ հանգստաւէտ։

Ծա՛նր գեղեցիկ է տեսնել դալկութեան մէջ անհո՜ւն, սուրբ սրտի մը խօլ երազանքին սաւառնիլը. քանի՜ն գեղեցիկ է այդ անհունին զարթօնքին մէջ մեծասքանչ, անխռով ու հանդարտ երազել, օրօրի՜լ ու օրօրիլ, և ա՛յնքան վսեմ է այդ վայրի, սուրբ, ամայի երկնի խաւերուն մէջ վերանալ, խոկալ խոկալ և ըսել իւրովի. «Այս է իմ աշխարհս»։

Հուսկ, ճաճանչ մը կը թափանցէ ստուերային փափկութեան մէջ, արշալոյս երկինքի ու հորիզոնի մէջ կը թռչի խաւարը, սիրոյ ու երազանքի ժամը։ Եւ արշալոյսն է որ կը ժպտի սրտիս անհուն երկինքին վրայ։

ՀԱՅԿԱՆՈՅՇ-ՄԱՌԻԲ

ԽԱՐԻՃԻՅԷ

ԻՆԿԻԼԹԷՐԱ ՎԷ ՃԱՊՕՆԻԱ ԻԹԹԻՖԱՔԸ.—Չինտէ զուհուր իտէն սօն վուգուաթ հասէպի իլէ, Ագսաի Շարգա կէօնտէրիլէն Ալման հէյէթինին մէսարիֆի մէսէլէսի՝ Ալմանիա բարլամէնթօսընտա թէզէքքիւր օլունտուղը սըրատա, մէրքէզ ֆըրգասընա մէնսուպ մէպուս Հէրթլինկ՝ Ալմանիա հիւքիւմէթինին Ագսաի Շարգտա թագիպ իթմիշ օլտուղու բօլիթիգաեը թաավիլ իթմիշ վէ պաշվէքիլտէն Ագսաի Շարգտա պուլունան Ալման ասքէրինին մըգտարընըն սիւալ վըգըն թէնզիլ օլունաճաղընը սիւալ իթմիշ կիպի, Ինկիլթէրա իլէ Ճաբօնիա արասընտա ագտ օլունան իթթիֆագ հագգընտաքի ֆիքրինի տէ սօրմուշ տուր։

Մուամիլէյհ՝ Ալմանիանըն Շանկհայտա պիր մըգտար ասքէր պուլունտուրմասը՝ Եանկ-Չէ-Քիանկ վատիսինին ումումի թիճարէթէ աչըգ պուլունմասը հագգընտա, տէվլէթլէր Թարաֆընտան սարֆ օլունան ղայրէթլէրէ Ալմանիանըն տախի իշթիրագ իթմէքտէ օլտուղունը, վէ Ինկիլթէրա իլէ Ճաբօնիա արասընտա ագտ օլունան իթթիֆագնամէ, Ալմանիանըն բահսը միւզագէրէ օլմատըղընը պէյան իթմիշ տիր։

Մէպուս Թիֆսէր՝ Ագսաի Շարգտա պուլունան Ալման ասքէրինին կէրի ալընմասը՝ մալիյէ նօգթէի նազարընտան լազըմ պուլունտուղունը տէրմէյան իթմիշ տիր։

«Նասիօնալ Լիպէրալ» ֆըրգասընա մէնսուպ մէպուս Հասսէ՝ Ճաբօնիա իլէ Ինկիլթէրա արասընտա ագտ իտիլէն մուահէտէնին իթթիֆագ իչուն, օրթատա պիր սէպէպ մէվճուտ օլմատըղընը վէ Շանկհայտաքի Ալման ասքէրլէրինին կէրի ալընմասը մագպուլ օլմայաճաղընը վէ Բէչիլի վիլայէթինտէ Ալմանիանըն խուսուսի մէնաֆիի պուլունմատըղընը պէյան իթմիշ տիր։

Պաշվէքիլ գօնթ Պիւլօվ՝ չու սուրէթլէ պիր լիսան գուլլանմըշ տըր։

«Ալմանիանըն Ագսաի Շարգտաքի մէնֆաաթլարը՝ սըրֆ իգթիսատի տիր։ Ինկիլթէրա իլէ Ճաբօնիա արասընտա ագտ օլունան մուահէտէ՝ Ալմանիանըն մէնաֆիինի պօզմատըղտան պաշգա, 1900 սէնէսինին 16 հօկտեմպրինտէ ագտ օլունան Ալմանիա-Ինկիլթէրա մուահէտէնամէսինէ տախի թօգունմամագտա տըր։ Ալմանիանըն Շան-Թունկ նամ Չին վիլայէթինտէ մատէն իսթիհրաճընը քէնտինէ հասր իթմէյէ չալըշտըղը հագգընտա «Թայմզ» կազէթասընըն վագը օլան պէյանաթը սըրֆ եալան տըր։

Պիզ՝ Չինտէ քէրտիմիզին պաշգալարընա միւրէճճահ թութուլմամըզը իսթէմէյօրուզ. Եալընըզ հէր տէվլէթ կիպի հէր պիր սուրէթտէ իմթիեազ գալմագ իսթէմէքտէյիզ։ Ինկիլթէրա իլէ Ճաբօնիանըն մէզքիւր իթթիֆագ մուահէտէսինի ագտ իթմէլէրինէ Ալմանիանըն տախի մուավէնէթտէ պուլունտուղու զաննը օլունուեօր իսէ տէ, եօգլէ պիր մուավէնէթին ասլը եօգ տըր։ Ալմանիա՝ հէր քէսէ էլինի սօգմագ իսթէմէզ։

Պու տէվլէթ՝ իմքեան տաիրէսինտէ տիւնեանըն հէր թարաֆընտա նիւֆուզընը վէ թիճարի վէ սանայի մէնաֆիինի մուհաֆազա իթմէք իսթէր։ Ալմանիա՝ պէօյլէ պիր բօլիթիգաեա լիւզում կէօրմէտիքի զէյմանտա, Չինտէքի Ալման ասքէրի՝ պիր կիւն պիլէ ֆազլա օրատա տուրմայաճագ տըր։ Թիէն-Ցինտէ, չիմտիքի գատար պազը օլ խուսուսի իտարէնին լազըմ իլէ, մէզքիւր չէհրին թէքրար Չինլիլէրէ թէսլիմի ալէյհինտէ բօլիթիգաճա հիչ պիր ֆիքրիմիզ եօգ տըր։

Չին հիւքիւմէթինտէն Բէյ-Հօ նէհրինտէ սէյրը սէֆաինին մունթազամէն ճէրէեանը իչուն, քեաֆի տէրէճէտէ թէճհիզաթ ալաճաղըմըզը ումիտ իտէրիմ։

Շանկ-Հայտա պիր մըգտար ասքէր պուլունտուրմամըզ՝ հիչ պիր տէվլէթին մէնաֆիինէ գարշու տէյիլ տիր։ Ինկիլթէրա՝ պու խուսուստա մէմնուն պուլունտուղունու իլան իթմիշ։ Ինկիլթէրա-Ճաբօնիա մուգավէլէնամէսինին մէթնի իլանընտան էվվէլ պիզէ մալիւմ օլմուշ տըր։ Զիրա, իլան՝ էկէր խաճա իթմէզտէն, 11 ֆեպրուարտա վուգու պուլտուղու հալտէ, պիզ՝ մուգավէլէնամէնին միւնտէրիճաթընը յանուարըն 30ընտա, եանի իմզա օլունմազտան էվվէլ անլամըշ իտիք»։

ՃԱՊՕՆԻԱՏԱ ԱՀՎԱԼԸ ՄԱԼԻՅԷ.—Պու կիւն Ճաբօնեատա մէհիմմ պիր մէսէլէտէն պահս օլունմագտա տըր։ Ճաբօնիա՝ չիմտիքի մալիյէ պուհրանընըն քէնտի վարիտաթ մէնպալարը իլէ մի գուրթուլաճագ, եօգսա էճնէպի սէրմայէսինէ միւրաճաաթ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ մի պուլունաճագ տըր։ Էճնէպի սէրմայէսինէ միւրաճաաթ իթմէք թագտիրինտէ հա՛նկը գավմըն սէրմայէտարանընտան իսթիգրազ իտէճէք տիր։

Ճաբօնիա՝ մալիյէ պուհրանընը սըրֆ քէնտի վարիտաթը իլէ գատարագ, պու սանէտէ թիճարէթ վէ սանայիճէ պիր սէատէթ տէվրի հուսուլէ կէթիրմէզ։ Տախիլի արթթատա օլան ասքէրի վէ պահրի մէսարիֆ՝ հէնի վէրկիլէր, հէնի րէսիմլէր ալընմասընը իսթիլզամ իտիյօր։ Պունտան թիճարէթ վէ սանայի տէ ֆէվգալատէ միւթէէսսիր օլուեօր։ Ղաէթ չօգ րիւսումա թապի օլան խոխալաթ կիթտիքճէ ազալըեօր։ Վագըա հաստը գազանտա պուլունուն օ գատար ֆէնալըղը օլամազ, անճագ պիւտճէնին գափանմասը իչուն, պու խուսուսատան թօփլանաճագ վարիտաթա կիւվէնիլիյօր։ Հալպու քի, խոխալաթ ազալընճա, վարիտաթ տա ազալըյօր. պունտան տոլայը, պիւտճէ գափանամայօր։ Շու հալտէ քէնտիսինէ մուավէնէթ իտիլէմէզսէ, մէմլէքէթ՝ խավաշ խավաշ իֆլասա կիտէճէքի թապիի տըր։ Պու տէվլէթ հէր քէսէտէն զիյատէ նազարը տիգգաթը ճալպ իտէճէք պիր թէտպիր ալմալը տըր։ Ճաբօնիալըլար՝ չիմտիքի քէնտիլէրինէ էճնէպի սէրմայէսի ճէլպինէ չալըշըյօրլար. պու սէրմայէսի պէճէտէլէթ թարաֆընտան իսթիգրազ ագտը սուրէթի իլէ, խաճ սէրմայէսինէ ինճէսիւրատէն վէրիլմիշ, թիճարէթ, սանայի, մատէն, պիր վագըթ Ճաբօն չիրքէթլէրի թէշքիլ սուրէթիլէ թէտարիք իտիլմէքտէ տիր։

Կէչէնլէրտէ Լօնտրա բիւյասընտա թէտավիւլէ չըգարըլան Ճաբօն իսթիգրազը՝ պէօյլէ պիր մուվաֆֆագըյէթ թէէմմին իթմէմիշ։ Պինաէն ալէյհ, էազընտա թէքէր պիր իսթիգրազ ագտընա մուվաֆֆագըյէթ հասըլ օլաճաղը շիւբհէլի կէօրիւլմէքտէ տիր։

Պունունլա պէրապէր, Ճաբօնեանըն չիմտիքի պօրճլարընըն մըգտարը օ գատար չօգ տէյիլ տիր։ Պու գատար պօրճ՝ մէմլէքէթին վարիտաթ մէնպալարընա նազարէն, բէք ազ սայըլըր։ Էկէր վարիտաթ էհի իտարէ իտիլսէ, պօրճլարըն տահա պէօյլէ պիր ղայրէթլէ էօտէնմէսի միւմքին օլուր։ Օ զէման տահա զիյատէ ֆայիզ վէրմէք շանը, էճնէպի էսհամ իթմէք գօլայ օլուր։

Ճաբօնիալըլարըն Ագսաի Շարգտա մէհիմմ պիր րօլ իճրա իթմէք խուսուսընտաքի չիտտէթլի վէ ֆէվգալատէ արզուլարընը պէհալը միւլահազա, մէհիմմ թէտարիքաթ իլէ ֆիլիյաթա թաճավիւզէ չալըշմալարը՝ ղարպ սէրմայէտարլարընըն բէք տէ էմնիյէթինի ճալպ խուսուսունտա տէհիլ տիր։

ԻՆԿԻԼԹԷՐԱ ՎԷ ՍԻԵԱՄ.—Ինկիլթէրա գրալընըն թէթէվվիւճ մէրասիմինտէ Սիեամ գրալը նամընա Սիեամ բրէնսի հազըր պուլունաճագ տըր։ Միւշարիւլէյհ բրէնս՝ Ինկիլթէրատա կէլտիքի սըրատա, Պէրլին չէհրինէ տէ օղրաեաճագ, պիր գաչ կիւն գալաճագ տըր։ Բրէնս՝ Ամէրիգա Թարիգի իլէ ավտէթ իտէճէք տիր։

ԹՐԱՆՍՎԱԱԼ ՎԷ ԱՄԷՐԻԳԱ.—Վաշինկթօնտան պիլտիրիլտիքինէ կէօրէ, Խարիճիյէ նազըրը Մ. Հէյ՝ էֆրէնճի ֆեպրուարըն 5ինտէ էօյլէտէն սօնրա Պօէր մուրախխասլարը Վօլմարան իլէ Վէսէլսի ատի ատամ սըֆաթը իլէ գապուլ իթմիշ տիր։ Մ. Հէյ՝ Ճէնուպի Աֆրիգատաքի Պօէրլէրին անավալընը սուալ իչուն, էլինտէն կէլտիքի գատար սայ ու ղայրէթ իտէճէքլէրինի, պունունլա պէրապէր պու խուսուստա հիւքիւմէթ րէիսինէ միւրաճաաթ իթմէք լազըմ կէլտիքինի պէյան իթմիշ տիր։ Մուախխէրէն, մուամիլէյհ մուրախխասլար՝ Մ. Բուզվէլթ Թարաֆընտան ղայրը րէսմի սուրէթտէ գապուլ օլունմուշլար տըր։

Միւլագաթ պիր չարէյէք սաաթ տէվամ իթմիշ տիր։ Հիւքիւմէթ րէիսի՝ մուրախխասլարըն պէեանաթընը էհէմմիյէթլէ տինլէմիշ սօնրա, Ճէմանիրը Միւթթէֆիգանըն Ճէնուպի Աֆրիգա մուհարէպէսինէ միւտախալէ իթմէյէճէյինի վէ իթմէք արզուսընտա պուլունմատըղընը պէեան իթմիշ տիր։

ՉԻՆ ԱՀՎԱԼԸ.—Բէքինտէն «Թայմզ» կազէթասընա իչար օլունտուղընա նազարէն՝ Չինլիլէր՝ Բուանկ-Սի էհալիսինին ճէնուպընտա զուհուր իտէն իգթիշաշտան տոլայը պէլաչ իթմէքտէ տիրլէր։

Իսարէթի ալթընտա պուլունան Թօնքին միւսթէմլէքէսի թէհտիտ օլունտուղու հալտէ, Ֆրանսանըն մէզքիւր իգթիշաշըն իսթէնճէ միւտախալէ իտէճէքի զաննը օլունուեօր։

Տիկէր ճիհէթտէն Հօնկ-Քօնկտա գարըշըգլըգ զուհուր իթմիշ, Քանթօն վալիսի՝ հէր տիւրլիւ ինթիզամսըզլըգլարա գարշու հազըր պուլունմագ իւզրէ քիւլլի ասքէր կէօնտէրմիշ տիր։

ՍՐՊԻՍԹԱՆ ԻՍԹԻԳՐԱԶԸ.—Եէնի Սըրպիսթան իսթիգրազը՝ իւզտէ պէշ ֆայիզլի օլաճագ վէ իւզտէ 77 իլէ իխրաճ օլունաճագ տըր։

Մըգտարը նօմինալ օլարագ 90 միլեօն ֆրանգ իսէ տէ, 50 միլեօն ֆրանգը իւզտէ 4 ֆայիզլի էսքի պօրճլարը թահվիլէ թախսիս օլունաճագ, վէ գալան 40 միլեօն ֆրանգը Սըրպիսթան հիւքիւմէթինէ թէսլիմ իտիլէճէք տիր։ Միւզաքէրաթ Օսմանլը պանգասը վասըթասը վէ Բարիզ մալիյէ հէյէթի իլէ ճէրէյան իթմէքտէ տիր։

ՏԱՆԸՄԱՐԳԱ ՄԻՒՍԹԷՄԼԷՔԷԱԹԸ.—Քօբէնհակտան խապէր վէրիլտիքինէ կէօրէ, Տանըմարգա պաշվէքիլի՝ Անթիլ միւսթէմլէքէսինին Ճէմահիրը Միւթթէֆիգայա սաթըլմասը հագգընտա իքի հիւքիւմէթ արասընտա ագտ օլունան մուահէտէնամէնին թասդիգինի բարլամէնթօեա թէքլիֆ իթմիշ տիր։

ՊԸՐԸԹԱՆԻԱ ԻՄՊԷՐԱԹՕՐԼՈՒՂԸ ԿԻՒՄՐԻՒՔ ԻԹԹԻՀԱՏԸ.—Ինկիլթէրա գրալը նէտինճէի ձուլուսըն թէթէվվիւճ մէրասիմի միւնասէպէթիլէ, Ինկիլթէրէնին պիւթիւն միւսթէմլէքէլէրի նազըրլարը՝ Լօնտրայա կէլէճէք, վէ պունլարըն միւրէքքէպ պիր գօնֆէրանս ագտ օլունաճագ տըր։ Մէզքիւր իճթիմաատան չըգաճագ նէթիճէյէ հէրքէս պէօյլէ պիր մէրագ իլէ պէքլէյօր։

Անճագ միւզաքէրաթ նէթիճէսինտէ, Ալմանեանըն Զօլֆէրայնը կիպի Ինկիլթէրա իլէ ումում միւսթէմլէքէլէրի արասընտա պիր կիւմրիւք իթթիհատը մը թէշքիլ օլունաճագ տըր։ Պէօյլէ պիր իթթիհատըն թէշքիլի բէք միւհիմ տըր, չիւնքի միւսթէմլէքէլէր նազըրը Մ. Չէմպըրլէյն՝ պու գօնֆէրանսա, Ինկիլթէրա իլէ միւսթէմլէքէլէրի արասընտաքի թիճարի միւնասէպաթը պահս օլունաճաղընը կէչէն կիւն աւամ գամարասընտա պէյան իթմիշ տիր։

Շայէտ կիւմրիւք իթթիհատը թէշքիլ օլունուրսա, պու հալ՝ հիմայէ ուսուլընըն Ինկիլթէրայա գապուլընա մուգատտիմէ թէշքիլ իտէճէքի չիւպհէսիզ տիր։ Պունտան պաշգա, մալիյէ նազըրը՝ միւսթէմլէքէլէրտէն կէլէն մալլարտան ալընաճաղընը բարլամէնթօտա պիլտիրմիշ տիր։

ԻԹԱԼԻԱ ՊՈՒՀՐԱՆԸ ՎՈՒՔԷԼԱՍԸ.—Իթալիա պուհրանը վիւքէլասը՝ հէնուզ կէչմէմիշ տիր։ Կէչէն բազար էրթէսի կիւնիւ Թարիխ իլէ Րօմատան չէքիլէն պիր թէլէկրաֆնամէյէ կէօրէ, օ կիւն աքշամ վիւքէլա՝ թօբլանմըշ վէ պաշվէքիլ վիւքէլա րէիսի Մ. Զանարտէլլի՝ գրալ հազրէթլէրինին նէզտինէ կիթմիշ տիր։ Պազը կազէթալար՝ չիմտիքի գապինէնին Մէպուսան մէճլիսինտէ իգտիտար ալընմայաճաղընը էքսէրիյէթլէ իշարէթ իտէյօրլար։ Տախիլիյէ նազըրը Մ. Ճօլիթթի՝ մէզքիւր նէզարէթի մուհաֆազա իթմէք իսթէմէզ օլուրսա, էհէմմիյէթլի Մէպուսլարտան Մ. Կալլօնըն Թահիրի Տախիլիյէ մուհաֆազաին իսէ տէ, հէր հալտէ պուհրանըն հէնուզ պիր նիհայէթ վէրիլէմէյէճէքի էլի տիր։

ԱՎՍԹՐԻԱ ԱՀՎԱԼԸ.—«Ավսթրիանըն ղարպ մէնաֆիինի մուհաֆազա» ճէմիյէթինին տախիլի գոմիսիօնը՝ սօն ագտ իթտիքի իճթիմաատա, միւտաֆիր խիթամ պուլմագտա օլան թիճարի մուահէտէնամէ մէվգըի օլան վէ Սըրպիսթանտան Ավսթրիայա պուլունտուղը հայվանաթըն իտխալըն, վէ Իթալիա չարապլարընըն սիւնունլէ Ավսթրիաեա իտխալընը թէքէրա իթթիքլէ մատէլէրին էսքի ագտ օլունաճագ մուահէտէլէրտէ գապուլ օլունմամասը հագգընտա պիր գարար վէրմիշ տիր։

ՌՈՒՍԻԱ ԱՀՎԱԼԸ.—Րուսիայա զէլզէլէ զուհուր իտէն վիլայէթլէր էհալիսինին իհթիյաճաթընը թէֆրի իչուն, չիմտիքէ գատար հիւքիւմէթ Թարաֆընտան վուգու պուլան սարֆիյաթըն 25,961,698 րուպլայա պալիղ օլտուղը՝ րէսմի կազէթա իլէ իլան օլունմուշ տըր։

ՇԷՔԷՐ ՄԷՍԷԼԷՍԻ.—Ինկիլթէրա մալիյէ նազըրը՝ բարլամէնթօտա իրատ իթտիքի պիր սիւալա ճէվապ վէրտիքի սըրատա, տէմիշ տիր քի, չէքէր գօնֆէրանսը՝ միւզաքէրէսինի իքմալ իթմէտէն, Ինկիլթէրա հիւքիւմէթի՝ գօնֆէրանս հագգընտա հիչ պիր կէօնա պէեանաթ պուլունմայաճագ, վէ գօնֆէրանսա Ինկիլթէրա հիւքիւմէթի Թարաֆընտան վուգու պուլան թէքլիֆաթ Թամամէն միւնտէրիճ վէ Թամամէն օլունմասը էքսէրիյէթլէ միւթէֆավիդ տըր։ Պինաէն ալէյհ, չէքէր մէսէլէսի հագգընտա բարլամէնթօնըն միւզաքէրաթը պուլունմասը վագթա միւհթաճ տիր։

ԹԷՎՃԻՀԱԹ

Հումս էյրաֆընտան Մուսթաֆա բաշա մախտումլարը րիֆաթլու Աթիֆ վէ Էմին վէ Թահիր պէյլէրէ սալիսէ րիւթպէսի թէվճիհ պույրուլմուշ տըր։

* *

Կիւմիւլճինէ սանճաղը պիտաեէթ մահքէմէսի ճէզա տաիրէսի րէիսէթի Գալէսի Սուլթանիյէ սանճաղը պիտաեէթ մահքէմէսի ճէզա տաիրէսի րէիսը էսպագը Ապտուլլահ Զարիֆ էֆէնտիյէ թէվճիհ պույրուլմուշ վէ մումաիլէյհին ուսուլը մուգարրէրէ վէճհէ էմրը Թահքիֆի իճրա գըլընմըշ տըր։

ՆԻՇԱՆ

Հումս էյրաֆընտան Մուսթաֆա բաշանըն իքինճի րիւթպէտէն Օսմանի։

Կիւմիւշ սուեու խասսթախանէսի աթէպպասընտան միրալայ իզզ. Սիւլէյման վէ Պէքիր պէյլէրէ հիւսնը խըտմէթ վէ լիյագաթլէրինէ մէպնի, թէպդիլէն իւչիւնճի րիւթպէտէն Մէճիտի։

Իքինճի Օրտուի Հիւմայունա մէնսուպ թօբճու ալայլարընտան միրալայ իզզ. Մուսթաֆա պէյէ թէպդիլէն իքինճի րիւթպէտէն Օսմանի, վէ ծօնուճի աճէմ թօբճի ալայընըն գայմագամը իզզ. Րէշիտ պէյէ թէպդիլէն իքինճի րիւթպէտէն Մէճիտի նիշանը վիրիլմէսի պույրուլմուշ տըր։

ՏԱԽԻԼԻՅԷ

ԲՕՍԹԱ բուլլարընըն թէպտիլի վէ 319 սէնէսինտէ մէվգի իսթիմալա գօնուլմասը թէգարրիւր իտէրէք, իխթարը մուգթէզի լազըմ կէլէնլէրէ իշար գըլընմըշ տըր։

ԷՖՐԷՆՃԻ յանվար 21տէ Ալմանիա իմբէրաթօրը հազրէթլէրի Թարաֆընտան Պէրլին սէֆարէթինտա վէրիլէն միւքէմմէլ րէսմը գապուլ վէ զիաֆէթտէ, Սալթանաթը Սէնիյէ սէֆիրի Թէվֆիգ բաշա հազրէթլէրի իլէ սէֆարէթ մէմուրլարը պէյ էֆէնտի տախի հազըր պուլունմուշ տըր։

—Սալթանաթը Սէնիյէնին Սթօգհօլմ սէֆիրի բաշա հազրէթլէրի՝ ֆեպրուարըն 17սինտէ Սվէճ-Նօրվէճ գրալը հազրէթլէրինին մախսուսը կիւմիւշ Աթուֆ հազրէթլէրինին չէրէֆինէ պիր զիաֆէթ վէրմիշ վէ զիաֆէթին միւքէմմէլիյէթինտէն վէ հազըրլարընտա կէօսթէրիլէն ֆէվգալատէ իլթիֆաթ վէ իքրամտան տոլայը, էրքեան Սթօգհօլմտան թէշէքքիւր իթմիշ տիր։

ՍԷՄԷՆ ակվաճիլինտէքի ասքէրի նօգթալարընտա գունէուլար գազըլմասը վէ պունլարտան չըգարըլաճագ սուլարըն իսլէնէճէք պիր հալէ կէթիրիլմէսի իչուն, ալէթլէր թէտարիքի ֆէրման պույրուլմուշ տըր։

ԹԷԱԹՐՕ գումբանիալարընըն պէրաբէրլէրինտէ կէթիրտիքլէրի թէաթրօեա միւթէալլիգ էշեա վէ էսվաթըն կիւմրիւք րէսմի ալընմամասը ֆէրման պույրուլմուշ տըր։

ԷՐՄԷՔ.—Թիւճճարը մուհթէքիրէտէն Աքիկ էֆ. հազրէթլէրի՝ մագամը ախտէնին միւրաճաաթ իտէրէք, Թահլիէ խարճէսինտէ պուլունան ուն ֆապրիգասընտան էքմէք 2000 չուվալ էլէրի վէրմէք ռուխսաթ թէլէպ իթմիշ տիր։ Թըրապզօնտան Քօրքի տէ 1500 չուվալ վէրճէքլէրինի պիլտիրմիշ տիր։

—Պալըգ բազարընտա պուլունան պէօպրէք փուռուն՝ էօտէտէն պէրու վէչինէն էքմէք չըգարմամագտա մաարուֆ տըր։ Ծիվար էհալիսինտէն

պիրի՝ 124 կրամ էքմէք էքմէկի քեօբրիւ պէլէտիյէէ մէճմուրունա կէօթիւրիւր, մէճմուր՝ ֆիլհագիգա էքմէք օլտուղունը կէօրմէռի իւզէրինէ, Պալըգ բազարընա կիթմիշ իսէ տէ, պէօհլէ ֆուրունա օղրաեաճագ եէրտէ, իւէ տիկէր ֆունլարտան պաշլամըշ, պու ճանատէ մէճմուրը կէօրէն ֆուրունճը՝ նօգսանլարը սագլամըշ վէ մէյտանտա անճագ պիր գաչ թանէ պրագմըշ տըր։ Պալըգ բազարը ֆուրունճուլարը հագգընտա, էօթէտէն պէրու կաղէթալար թարաֆընտան պիր չօգ չէյլէր եազըլտըղը վէ պունլարըն նէզարէթը միւթէմատիյէէ ալթընտա պուլունտուրուլմասը՝ պէլէտիյէ մէճմուրլարընա պիտտէֆաաթ էմր ու իխթար էտիլտիի հալտէ, եինէ պու ֆուրունճ հագգընտա միւսաատէ կէօստէրիլմէսի՝ չաեանը թէէսսիւֆ տիր։

ՊԱՏԷՋԻՆ մաթպուապաթը էմիրիյէնին իսթիֆասը իչուն սաթըլաճագ էմվալը գայըը մէնգուլէնին մէզատ գաիմէլէրինէ տէֆթէրը Խազանէի իտարէսինճէ գայտլարը թանըր իմթիրէլէրէք, միւլթէզարրըֆլարընըն եօգլամա վէ ինթիգալ խարճլարընտան զիմմէթլէրի՝ միւզաէտէ պէտլինինտէն պիթթէֆրիգ թաքսը, վէ իւամ թարաֆընտան մալ սանտըգլարընա թէսլիմնին ուսուլ իթթիխազ իտիլմիշ լազըմ կէլէնլէրէ իչար օլունմուշ տըր։

ԷՐԶԱԳԸ ֆէգատտան օլմագլա միւթթէհէմ Մահմուտ բաչագատէ Լութֆուլլահ վէ Սապահէտտին պէյլէր իլէ Միտհաթ բաչազատէ Հայտար վէ միրալայ Զէքի վէ Այտըն վիլայէթի ումուրը էճնէպիյյէէ միւտիրը սապըգը Ապտ իւլ Հալիմ Մէմտուհըն Տէրսէատէյի ձինայէթ մահքէմէսինտէ ղըեապէն ճէրէյան իտէն մուհաքէմէլէրի նէթիճէսինտէ, միւէպպէտէն գալէպէնտէ իտիլմէլէրինէ հիւքմ վէրիլմիչ տիր։

—Էրքեանը հարպիյէէ գօլ աղալարընտան ֆիրարի Զէքի՝ սիւքը ճելիլը աֆքէրիտէն թարտ իտիլմիշ տիր։

ԱԽԻԶԼԻՔ վէ եան քէսիճիլիք կիպի սըրգաթլարա միւթէճասիր օլանլարտան ալընաճագ քէֆալէթին սուրէթը ախզըյա, մուամէլաթը սաիրէսինին իճրասը՝ զապըթաեա աիտ պիր քէյֆիյյէթ օլուպ, ճէզէթը ասլիյէճէ պունա միւտախէլէհէ մահէլլ օլմատըղը՝ իճապ իտէնլէրէ պիլտիրիլմիչ տիր։

ՍԱԳԸԶՏԱՆ իխրաճ իտիլէճէք լիմօն, պօրթուգալ վէ մանտալինալարտան ալընան րէսմին 3 սէնէ տահա իսթիֆա իտիլմէսինէ միւսաատէ օլունմուշ տըր։

1900 սէնէսի տէկտեմպրինին 15ինտէն 1901 սէնէսի տէկտեմպրինին 15ինէ գատար, Տէրսէատէյի տաւուգչըլըգ թէսավիյէխանէսինէ 572 քիչի կիրմիչ վէ պունլարտան 565ի չըգըլմըչ տըր։

ՊԷՅՐՈՒԹՏԱՆ Հիճազ տէմիր եօլը լէվազըմընը նագլ իտէրքէն, սեադլարը արապա ալթընտա գալարագ միւթէեաիրէն վէֆաթ իտէն արապաճընըն զէվճէսինէ վէ է նէֆէր չօճուղընա մահալլի պէլէտիյէսինտէն 30ար ղրշ. մաաշ թախսիս օլունմուշ տըր։

ՃԷԶԱԻՐԸ Պահրը Սէֆիտ վիլայէթինտէ, էհալիտէն իսթէհէնլէրէ մէճճանէն չէյթուն ֆիտանը թէվզի օլունմագտա տըր։

ՄԱՆԱՍԹԸՐ վիլայէթինտէ, չաղը Բէթրօֆըն րիեասէթի ալթընտա կէզէն էշգըեա չէթէսի՝ Քէօրիւլէտէ պասաը րըլարագ, պունլարտան 3ը էօլիւ 2սի սաղ տէրտէսթ իտիլմիշ վէ աէօրտիւ ֆիրար իթմիշ տիր։

ԱԼՄԱՆ պանտէրալը «Աւկուսթա Վիքթօրիա» վաբօրըյլա չէհրիմիզէ վիրուտ իտէն 300 գատար Ալման վէ Ամէրիգա սէյյահլարընտան պիր գըսմը՝ չաեան պուրըուլան միւսաատէի հազրէթը Բատիշահի իւզէրինէ, Էվվէլքի կիւն Թօբգաբու սէրայը Հիւմայունընա կիթմիշ, խազինէի Հիւմայունը, Պաղտատ գասրը Հիւմայունըյլա քիւթիւպխանէի զիեարէթ էյլէմիշլէր վէ քէնտիլէրի չէրպէթ վէ սիկարալար իւէ իքրամ իտիլմիշլէր տիր։ Պունլարտան պիր գըսմըտա, Տոլմա Պաղչէ վէ Պէյլէրպէյի սէրայը Հիւմայունլարընը զիեարէթ իթմիշլէր տիր։ Սէյյահիյյէն պազըլարը տախի, ասարը աթիգատան մաատուտ մէչրանիի վէ սաիր չաեանը թէմաշա մահէլլէրի զիեարէթ էյլէմիշլէր տիր։

ՊՈՒԼԿԱՐԻՍԹԱՆ միրալայլարընտան Տիւլկէրօֆ էֆէնտի՝ Սօֆիատան չէհրիմիզէ կէլմիշ տիր.

ՏԻՒՆՆՒՐԻ կիւն Մէարիֆ մուհասէպէճիսի պէյ էֆէնտինին մախտումլարը՝ արապայա իւէ կիթմէքտէ իքէն, պարկիրլէր իւրքիւպ, չիֆթէ աթարագ, արապանըն գըրըմըլար վէ էօն թէքէրլէքլէրինի ալուպ Պապը Ալի ճատտէսինտէն սիւրաթլէ գօշմագա պաշլամըշլար իսէտէ, էթրաֆտան եէթիշիլէրէք պարկիրլէր թութթուլմուշ վէ արապաճըեա թէսլիմ իտիլմիշ տիր։ Արապատաքիլէրէ հիչ պիր զարար կէլմէտիկի իսթիխպար գըլընմըշ տըր։

ՀԱԼԷՊ վիլայէթինին մէրքէզ վէ միւլհագաթընըն էքսէր մահէլլէրինէ եազմուր եաղմամաքըթան, հէր թարաֆտա եաղմուր տէօասը օգունմուշ վէ պունը միւթէագըպ ճիւմլէտէն եաղմուրլու կիւնլէրին րահմէթ եաղարագ, հուսուլաթը ֆիաթը՝ տէրէճէի սապըգասընա թէնէզզիւլ իթմէսէ պաչլամըշ տըր։

ԶԱԽԻՐԷ ՖԻԱԹԸ. — Կէչէն հաֆթա զարֆընտա չէհրիմիզտէ վուգուապուլան մուամէլաթ՝ օ գատար հաիզը էհէմմիյէթ օլմատըղընտան, ֆիաթլարըն պիր կէօնա թէպէտտիւլ վուգուա կէլմէմիշ տիր։

Պուղտայ իւզէրինէ ճէրէեան իտէն մուամէլաթըն քեաֆֆէսի կէչէն հաֆթա իւլթիտասընտան պէրի, կալէթալարա տէրճ օլունան ֆիաթ ճէտվէլլէրինտէ մուհարրէր ֆիաթ իւզէրինէ վուգուպուլմուշ տըր. Զախիրէ պօրսասը՝ Էվվէլքի կիւն եալընըզ Անատօլուտըն էն ալէա պէեազ պուղտայը ֆիաթընտա քիլէսինէ 10 բարա գատար ճիւզի պիր զամմ իլէ գաբանմըշ տըր։

ՃԻՆԱԼԷԹ. — Սիրքէճի խանընտա օըրմաճի Պրուսալը Իպրամ նամընտա պիրի 6 եաշընտա վէ Եզնիկ նամընտա պիր չօճուղա Ֆիիլը չէնիհէ պուլունտուղը սըրատա գապըլթա Թարաֆընտան տէրտէսթ օլունմուշ տըր։ Ճէզաի սէզասընը կէօրէճէքի Թապիի տիր։

ՍԱՐԸՍԱՐ ՃԻՆԱԼԷԹԻ.— Էվվէլքի կիճէ Պօզազիչինտէ Եէնիմահալլէտէ պիր ճինաեէթ վուգուպուլմուշ տըր։ Գասապըն պիրի՝ տիւքքեանընը աչըըը սըրատա, արգա գաբուտըն կըրըմըշ վէ իթթիհալինտէ պուլունան թիւթիւնճի տիւքքեանը՝ գաբուսընտա աչըգ պրագըլմըշ օլտուղունը կէօրիւնճէ, տէրհալ մէճմուրինը զապըթաեա իխպար քէյֆիյէթ իյլէմիշ վէ իճրա գըլընան թէհարրիյաթ նէթիճէսինտէ, թիւթիւնճի Եուվան՝ տիւքքեան իչինտէ մագթուլէն պուլունմուշ տըր։ Զավալը թաճը քէմալը կէրմի իլէ թագըպաթ վէ թէհարրիյաթ իճրա իտիլմէքտէ տիր։ Մագթուլ մուաեէնէտէն սօնրա տէֆն իտիլմիշ տիր։

ԻԶՄԻՐ-ԳԱՍԱԲԱ չըմէնտօֆէր խաթթը իւզէրինտէ, պիր չօճուղըն եաթմագտա օլտուղընը մաքինիսթ կէօրմիւշ, վէ տիւտիւք չալմըշ իսէ տէ, չօճուղ ուեանտըրըլամատան, մէրգումըն էղիլմէսինէ ազ գալմըշ, վէ կիւճ հալ իլէ մաքինիսթ՝ թրէնի տուրտուրարագ չօճուղը ուեանտըրըլըգտան սօնրա, թըրէնէ ալուպ, գասապայա աթարօնը պօլիս մէճմուրընա թէսլիմ իթմիշ տիր։

ԱԶԳԱՅԻՆ

Տ. ՏԻՐԱՅՐ ՎՐԴ. ՄԱՐԴԱՐԵԱՆ որ իր համով հոտով յօդուածներու չարքովը ծանօթ է «Մանզումէ»ի ընթերցողներուն, Մեծ Պահքի իւրաքանչիւր չաբաթ օրը, [illegible] պատշաճ յօդուածով մը պիտի զարդարէ թերթիս սիւնակները։

— Պատրիարքարանի գործակատար Տիգրան էֆ. Տ. Ներսէսեան ուրբաթ օր Կայս. Պալատ գնաց։

— Ս. Պատրիարքը չաբաթ օր եւս իր բնակարանին մէջ զբաղեցաւ Պատրիարքարանի գործերով։

—Ամասիոյ և Մարզուանու առաջնորդ Տ. Արիստակէս Ծ. Վ. Վանքեանի և Վանայ առաջն. տեղապահ Տ. Սահակ Ծ. Վ. Բագրեւանդեանի նախակոպոսացման համար հարկ եղած պաշտօնական ձեւակերպութիւնք՝ չաբաթ օրը ամբողջացած ըլլալով, երէկ հեռագրուեցաւ Ամասիա և Վան յիշեալ եկեղեցականաց, որ ընդհուպ Էջմիածին երթան ու եպիսկոպոսանան.

Այս առթիւ մեր խնդակցութիւնները կը յայտնենք Նոցին գերապատուութեանց։

— Գատըգիւղի եկեղեցւոյն ընդարձակման ծրագիրը լքուած է։ Հիմայ եկեղեցւոյ աջակողմը գտնուող գետնին վրայ նոր տաճար մը կառուցանելու վրայ կը խորհուի։ Այս երկրորդ չէնքին շինութիւնը 4-5000 ոսկւոյ կը կարօտի և որուն 2000 ոսկին արդէն Գատըգիւղի ծանօթ ազնուարութիւններէն մէկ քանին ապահոված են։ Այժմ խնդիրը 3000 ոսկիին վրայ կը կայանայ որուն ալ ապահովութեանն վերջը ծրագիրը գործնական հանգամանք մը պիտի առնէ։ Գատըգիւղի նման թաղ մը, ուր 700 տուն հայ կը բնակի, և մեծ մասամբ բարեկեցիկ՝ 3000 ոսկւոյ գումար մը հայթայթելը չատ դժուար գործ մը չէ։

— Գատըգիւղի առաժմեայ քարոզիչը՝ տկարութեան պատճառով, ատենէ մը ի վեր անկարող եղած էր քարոզելու։ Շաբաթ օրը Տ. Խօսրով քահանան որուան 150 Հայրապետներու յիշատակին առթիւ, հակիրճ տեսութիւն մը ընելէ վերջ յայտարարեց թէ մեծ պահքի կիրակիները Տ. Աղան վարդ. պիտի վերսկսի քարոզելու։

— Սեւնեայի 48,000 քառակուսի կանգուն գետինովը ծանօթ մահտեսի Ալեքսիս Աղա Պօզաճեան, որ առանց որ և է կտակի՝ անժառանգ վախճանած է, կը թողու Սեւնեայի եկեղեցին երկու բեռ պաշտօնական ու անպաշտօն թղթեր ու տոմարներ՝ Սեւնեայի եկեղեցւոյն վերաբերեալ, որոնք իր քովը կը գտնուէին, երբ եկեղեցւոյն և Թաղական խորհրդոյ մշտնջենաւոր Ատենապետ՝ 1857էն սկսեալ։

Վերոյիշեալ երկու բեռ թղթեղէններու մէջ, կը գտնուէին նաեւ ծանօթագիր մը, 1876 յունվար 11 ամսաթուով, ուրկէ կը յայտնուի թէ՝ Ազգ. Պատրիարքարանի ընդհանուր կալուածոց գործակալ Յակոբ էֆ. Անարոնեանէն յանձնուած է եկեղեցւոյ շինութեան Ֆէրմանը և Սեւնեայ ձատտէսի 62 թիւ 440 քառակուսի կանգուն գետինը՝ որուն Միսաքեան Վարդիկեա Աղայի վրայ կը գտնուի մէկ կտոր սէնէտը, վերոյիշեալ Ֆէրմանով մէկտեղ յանձնուած է Թաղական Խորհրդին։

Արդ, Սէնէտը ներկայացնող հողը՝ ամբողջ Սեւնեայիք փնտռելով չեն կրնար կոր գտնել։

Արդեօ՞ք Ազգ. Պատրիարքարանը կալուածոց տօմարին մէջոցաւ կրնա՞յ լուսաբանել, և այդ նշանակեալ հողը կամ գետինը գտնել։ Բան, մը որ ամբողջ թաղ մը մտատանջութենէ պիտի կրնայ ազատել, և եկեղեցին՝ մշտաբաց պահել, ըստ բաւականին առձեռն եկամուտ մը ի գոյ ածելով։

— Բարիդի մէջ, Օվաճըգցի Պ. Գէորգ Մխճեան տեղւոյն կօչկակարութեան վարժարանէն վկայուած, Օսմ. Դեսպան Վահէ. Մինիր պէյի քաջալերութեամբը, 1900ի արուեստահանդէսին Օսմ. բաժնին մէջ ցուցադրած է, իր մէկ արտադրութիւնը, Լուի ԺԸ. ոյգ մը կօշիկ, որ ընդհանուր ուշադրութեան և գնահատման արժանացեր է, և որուն համար պղնձէ մետալի վկայականը տրուած է երիտասարդ արհեստաւորին. բայց ինքը ճամբորդութեան մէջ ըլլալով, Մինիր պէյ վերջերս իր հասցէին ղրկեր է յիշեալ վկայականը՝ մասնաւոր նամակի մը հետ միասին։

— Իզմիրի Հիւանդանոցի յօբելեանին Պոլսոյ մասնախումբի անդամ ընտրուած են Յովհ. էֆ. Յակոբեան, Զարեհ էֆ, Տիլպէր, Ագաթան էֆ. Թահմազբրուն, Սարգիս էֆ. Թաշճեան, Իլիաս էֆ. Զայեան, Յակոբ էֆ. Գազանճեան։

—Էնկիւրիի առաջնորդին պաշտօնին վերաբերեալ Ֆէրմանը խնդրուած է Բ. Դ.ռնէն։

— Էտիրնէի եկեղեցին շինութեան Ֆէրմանը եկած ըլլալով, յառաջիկայ մարտ 1ին շինութեան պիտի ձեռնարկուի։

— Պատրիկ էֆ. Կիւլպէնկեան Գարակէօզեան Յանձնաժողովի անդամակցութենէն դարձեալ հրաժարական ղըրկեր է, սակայն Ս. Պատրիարքը մերժեց այդ հրաժարականը։

— Կրէտէի հոգեւոր հովիւ Տ. Աւետիս քահանայ յունվարի մէջ Հաննա երթալով, Պատրիարքական գիրը յանձներ է տեղական կառավարութեան։

— Ուսթըրի (Ամերիկա) մէջ 65 ոսկի հաւաքուեր է Կարնոյ երկրաշարժէն արկածելոց համար և Պատրիարքարան ղրկուեր է։

— Միհրան էֆ. Գալֆայեան իր ամուսնութեան առթիւ Խասգիւղի Գալֆաեան Որբանոցին հինգ օսմ. ոսկի նուիրած է, ինչպէս յայտնի է, յիշեալ հաստատութեան մէջ 50էն աւելի որբուհիներ, որտի և մօքի ասունդ կ'ընդունին։

Երանի՜ թէ, ամեն հարանիքներու, ու ամէն նշանտուքներու առթիւ՝ նոյն հաստատութիւնը յիշելով, մէյ մէկ նուէր ընէին, քանի որ հաստատ եկամուտ մը չունի, և այքան արժանի է ազգովին գնահատութեան։

Տեօվլէթեան, Պէկեան, և Ձանիկեան ընտանիքները շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց, որոնք Տիկին Կալինիկ Տեօվլէթեանի մահուան առթիւ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին։

ԷՆԿԻՒՐԻ, 18 Փետ. 1902

Ձեր օգտաշատ թերթի սիւնակներուն մէջ հրատարակուած Կարնոյ երկրաշարժէ արկածելոց ի նպաստ գաւառաց վարժարաններէ հասած ցանկերը՝ բաւական եղած են նոյն իսկ առաջին անգամ կարդալով վարժարանիս աշակերտաց հետաքրքրութիւնը գրաւել տալու, ու հետեւեալ օրը իրենց մէջ հաւաքուած գումարը բերին խնդրելով ուղղել առ Պատ. Տնօրէնութիւնդ ի հրատարակութիւն և յանձնելու առ որ անկ է.

Ուսուցիչ Կարապետ էֆ. Դերձակեան 11, Յակոբ էֆ. Այվազեան 5, Օր. Արուսեակ Իսարէճեան 7, Օր. Թէքուզա և Օր. Երանուհի Ռաֆայէլեաններ, 5 ական ղրուշ. գումար 32 ղրուշ։

Կարապետ Զիլինկիրեան, Վաղինակ Սարգիսեան, Երուանդ Էսաեան և Հրանտ Էսաեան, Յակոբ Ունճեան և Կղիմէս Ունճեան, Միհրան Ալթունեան, Յարութիւն Աճէմեան, Կարապետ Շահպազեան, Պետրոս Դանիէլեան, Գեղամ Զննողեան, Հմայեակ Յակոբեան, Արամ Թադէոսեան, Մեսրոպ Տէր Պետրոսեան, 5 ական ղրշ., Գումար 60 ղրուշ։

Արտաշէս Փոշունեան, Յովհաննէս Փոշ-Փուրթեան, Նուպար Արսլանեան և Արամ Արսլանեան 3 ական ղրուշ, Յովհաննէս Թադէոսեան, Կղիմէս Թադէոսեան, Ղեւոնդ և Գէորգ Զննողեան, Լեւոն Շիմշիրեան, Սիսակ Բահիպեան, Գրիգոր Շամլըեան, 2½ և 2 ական ղրշ. Կղիմէս Տուրսունեան, Գէորգ Սամուէլեան, Յովհաննէս Բէչիշեան, Յովհաննէս Ապաճեան, 1 ական ղրշ. Ընդհանուր գումար 120 ղրուշ։

Տնօրէն Ազգ. վարժարանի
ԿԱՐԱՊԵՏ ԴԻՐԶԱԿԵԱՆ

ԹԷԼԷԿՐԱՖ

ՆԻՒ-ԵՈՐՔ, 8 Մարտ.—Բրէնս Հանրի պուրաեա կէլտի. բաքիյ օլտուղը Հօհէնձօլէրն վաբօրունտա պիր չախս՝ գըզըլտան թութուլմուշ օլտուղունտան, միւչարիլէյհ օթէլէ էնմիչ տիր։

ՏԷՎՕՆԲՕՐԹ—Պու կիւն Ինկիլթէրա գրալ վէ գրալիչասը հաղարաթը հազըր պուլունտուգլարը հալտէ, «Դօէն» նամ հարպ կէմիսի տէնիզէ էնտիրիլմիչ տիր. գրալ՝ Չին վէ Թրանսվալ մուհարէպէլէրինտէ պուլունան զապըթան վէ ասաքիրէ միտալեալար վէրմիչ տիր։

ՊԼԷՅՄՈՒԹ.—Ինկիլթէրա գրալ վէ գրալիչասը՝ Դօէն նամ հարպ կէմիսինին տէնիզէ էնտիրիլմէսի րէսմինտէ հազըր պուլունտուգտան սօնրա, եէնի պիր պահրիյէ մէքթէպինին ասըլմասը րէսմինի տախի իճրա իթմիշլէր տիր։

ԲԷԹԷՐՍՊՈՒՐԿ.—Զար հազրէթլէրի՝ եավէրլէրինէն բրէնս Օպօլէնսքինի հարաքէթը արզուտ խասարաթէ օլան եէրլէրի զիեարէթ իտուպ, մուհթաճինէ իանէ թէվզի իթմէք վէ նէթիճէի թէֆթիշաթընը բաբօրլա պիլտիրմէք իւզրէ, Շէմախիէէ կէօնտէրմիչ տիր։

ՊՈՒԲՐԷՇ. — Գամպինատա պիր Բէթրօլ դուեուսընտա եանկըն չըգմըչ ամէլէտէն իքի քիչի թէլէֆ վէ օնպիր քիչի մէճրուհ օլմուչ տըր, խասարաթ բէք չօգ տըր

ԲԷԹԷՐՍՊՈՒՐԿ.—Զար հազրէթլէրինին Ալմանիա Իմբէրաթօրը հազրէթլէրինի եազընտա իճրա օլունաճագ պահրիյէ մանէօվրալարընտա հազըր պուլունմագը տավէթ իթտիկի րիվայէթ օլունուեօր։

ՊԷՐԼԻՆ.— Ալմանիա Իմբէրաթօրը հազրէթլէրի՝ Ֆրանսա րէիսը հիւքիւմէթի Մ. Լուպէյի միւթէզագրա, Բէթէրսպուրկա կիտէճէք տիր։

ԲԱՐԻՍ.—Լահէյտէն իչար օլունտուղունա կէօրէ, Պօէր մուհարիպլէրի թարաֆընտան սուլհ թէքլիֆինտէ պուլունուլտուղը թէքզիպ օլունուեօր։

ԲԱՐԻՍ.—Ամէրիգա րէիսը հիւքիւմէթինին քէրիմէսի՝ Ինկիլթէրա գրալընըն րէսմը թէթէվվիւճինտէ հազըր պուլունմախաճագ տըր։

ԿԷՃԷՔԻ ԹԷԼԷԿՐԱՖԼԱՐ

ՄԱՏՐԻՏ, 9 Մարտ. — Մ. Սագասթա՝ եարըն՝ Նաիպէի հիւքիւմէթ հազրէթլէրինէ գաբինէնին իսթիֆանամէսինի թագտիմ իտէճէք տիր։

ՌՕՄԱ.—Բաբա հազրէթլէրի՝ տիւն Պէլճիգա, Ինկիլթէրա, Սագսօնիա, Դարատաղ վէ սաիր մէմլէքէթլէր զիւվվարը նէզտինէ գապուլ իթտիկի հէնատա, Ինկիլիզլէրին րէիսի պիր նութգ իրատ իթմիշ վէ միւշարիլէյհ Բաբատա պունտան միւթէէսսիր օլարագ, գրալ Էտուարտ հազրէթլէրինէ պէհանը թէչէքքիւր իթտիքտէն սօնրա, միւթէվէֆֆիյէէ գրալիչանը հաա վէ թիզքեար էյլէմիչ տիր։

ԲԱՐԻՍ. — Փետրվար զարֆընտա թահսիլ օլունան վէրկիլէր՝ պիւտճէտէքի թախմինաթա նիսպէթլէ 2,236,100 ֆրանգ ֆազլա զուհուր իթմիչ տիր։

ԲԱՐԻԶ ՊՕՐՍԱՍԸ
BOURSE DE PARIS

8 Մարտ 1902

Ֆրանսըզ էսհամը	(3% Français)	101 45
Բէժի	(Tab. Turcs)	322 —
Փօնսօլիտ.	(R. Turque D.)	26 52
Շըմէնտօֆէր	(Lots Turcs)	114 —
Պանգ. ՕԹՄ.	(Banque Ott.)	564 —
Թրանսվալ	(Transvaal)	147

ՍԱՐՐԱՖԻՅԷ
ԳԱԼԱԹԱ ՊՕՐՍԱՍԸ

Էսհ. Ում. տիւն ագչ. գաբ.	28—29½
» » » էն եւքքէք	28—33½
» » » էն աչաղը	28—29
Րումէլի չըմէն. ագչ. գփնտ.	113—1/8
» » էն եւքքէք	113—5/8
» » էն աչաղը	113—

ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Բէժի ագսիօնը Օս. լիր.	
Սիկարէթ Ա.	0—15
» Բ.	—56
Թրամվայ	5—82½
Տունէլ	1—55
Օթթօման Թրամվայ	484—
Ախիրանէ	3—55
Փօրթօրաեօն	0,09
Փօնտէրաթիլ	0,09
Լօրիօն	74—
Պանգ Նասիօնալ տը Կրէգ	407—
Թրանսվաալ	149—
Րըխթիմ Թահմիլաթը	476—
Տրէսի Ֆօնսիէ Էժիբսիէն	267—
Անատօլը չըմ. ագսիօնը	10—32½

ԱԳԶԷԼԷՐԻՆ ՖԻԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղշ. տան	ղշ. բր.
Պէյազ Մէճիտիյէ ֆարգը	108—04
Մէթալիք	97—
Ինկիլիզ լիրասը	110—06
Ֆրանսըզ ալթունը	87—33
Բօլ	90—
Դէքմին ալթունը	51—06
Դարպօն գայմէսի	8—55

ՄԱՆԶՈՒՄԷՆԻՆ ԹԷՖՐԻԳԱՍԸ (78)

ՄԻՒՍԼԼԻՆԷՐԻ

ԵԹՕԷՆ ԸՆՍԼ ԼՕՒԻ ՏԷՆԳՅԵՌ

ՎԻՐ ՍԷՐՍԷՐԻ

23

—Տրգգամըը տավրանըըըղ. ա՛հ, էկէր Թրիպլիս եօզտա, էկէր Մարքիզ եալընըզտա, օ վագըթ...

—Օ վագըթ, մատմուազէլ։

—Սանա ճէսիմ պիր սէրվէթ վատտ իթմիչտիմ եա, սանա՝ վէրէճէկիմին իքի գաթընը վատտ իտէրիմ. ազ պիր վագըթտա պունա տէսմէրէս օլուրսուն. Քէմալը սատագաթլա պանա խըտմէթ իտէ՞րմիսին։

—Մատմուազէլ բէք էյի տիր. քէմալը սատագաթլա խըտմէթ իսէ վազիֆէմ տիր։

Պրիս՝ չըգմագ իւզրէ իքէն, մատմուազէլ չաղըրտւպ, տէտի քի.

—Պէն Մալօնըն եանընա կիտէճէրիմ. օրատա սէնի չաղըրըւպ պիր էմր վէրէճէք օլուրսամ, իճրա իթմէ։

—Պէաֆի տիր, անլատըմ մատմուազէլ։

Էլիզապէթ՝ եալընըզ գալտըղը կիպի, Էլինտէքի չիչէեի մուաեէնէ իթտի. եազըխանէնին պիր կէօզիւնի տահա աչտը. պիր խանչէր չըգարըւպ, գօրսէսինին պիր Թարաֆընա սագլատը. օտասընը գաբատըւպ, տըչարը չըգտը. քէնտի քէնտինէ. «Էվվէլա Մալօտան պաչլաեալըմ» տէտի. ուզուն պիր եօլտան կիթմէնէ պաչլատը։ Պիր գաբունըն էօնինտէ տուրտու. աչտը. գաբուտան իչէրի կիրտիկի վագըթ պիր սէս տէօկտը քի.

—Էյ, Բաբազ կէլիեօր եա, եա՛ Բա՛պա, օֆ, նէ՛ սըթմա։ Նէ՛ չիտտէթլի. Բաբա՛զ։

Աճուզէ՝ Մալօնըն եաթաղընա տօղրու իլէրլէեէրէք. պէնիմ տէտի։

Մալօ՝ եումրուգլարընը ըըըրարագ, տէտի քի.

—Պէն՝ բաբազ իսթէեօրում. Նի՛չուն պանա պիր բաբազ կէօնտէրմէեօրսունըզ. օ՛ֆ, տամարլարըմ եանըեօ՛ր, թութուչուեօ՛րում։

—Բաբազա նէ՞ սէօյլէեէճէքսին։

—Գուսուրլարըմը իթիրաֆ իտէճէեիմ. վիճտանըմըն վիրտինի ազալթը սէյլէեէճէյիմ։

—Այ, վիճտանըն սէնի թազիպ իտիեօ՞ր մը։ Լաքին, Մալօ կէճ գալտը։

—Թէօվպէքեար օլմագ, թէօվպէ իթմէք իչուն, հիչ պիր զէման կէճ տէյիլ տիր։

—Միւտհիչ էզըրարը մէյտանա չըգարմանըն վագթը կէլտի տիմէք իսթէեօրսուն, տէյի՞լ մի։

—Միւթթէրիհ օլունուզ. սիզին իսմինիզի ազըըըմա պիլէ ալմամ... եանըեօ՛րում։

—Զէվա՞լը Մալօ։

—Քէնտիմի իթթիհամ իտէճէյիմ. ճինաեէթլէրիմի իթիրաֆ իտէճէյիմ. չէրիքը ճինաեէթիմ օլտուղունուզը սէօյլէճէյիմ։

—Տօղրու օլտուղունը պիլիրիմ. տօղրուսունը սէօյլէեէրիմ, Բաբազ իսթէեօրսուն խայէր ալտըղըմ կիպի, գօրգուտում, վէօվէսէ իթթիմ. ֆագաթ հէր հալտէ սանա իթթիհամ վար տըր։

—Պանա իթթիհամ իտէրսէնիզ ալտանմազըսընըզ. օ՛ֆ, եանըեօրու՛մ։

—Էյ, սէն՝ վատտ իտէ, Մարքիզէ հիւճում էթտի իսէն.

—Սօյմագ իչուն... թութուչուեօրո՛ւմ։

—Բօվրէթի գաչըրըըըն։

—Թրիպլիսի սուրղադա տուշիւրիւպ օրատա իշինէ օնաթմագ իչուն, նէ՛ չիտտէթլի սըթմա...։

—Նիչո՞ւն իչինէ օնաթմագ իսթէեօրտըն։

—Մարկանըգը էլիմտէն ալտը. պէնտէ ինթիգամ ալմագ իսթէրիմ. էվլէրիր, էվլէրիր. պօղուլուեօրո՛ւմ։

—Կէօրիւեօրսուն եա. նէ՛ եաբըլըն, նէ՛ ճինաեէթ իշլէտին, հէբ պէնիմ թէշվիգիմ իլէ եաբըլըն։

—Էլին օլունուզ քի...

—Հէր հալտէ հիչ պիրի աղըր պիր չէյ տէեիլ տիր. զիրա հիչ հայըը ֆիլէ կէլէմէտի։

—Հայըը ֆիլէ կէլէմէմիչ՝ վիճտանըմը բահաթ պըրագմըյօրտըմ։

—Վիճտանըն հա՛, գօճա Մալօ՛. նէ իսէ, պիր բաբազ չաղըրթալըմ։

Օտատաքի չընկըրագը չէքտի. Պրիս կէլտի։

—Մալօ պիր բաբազ իսթէեօր, չաբուգ պիր տանէ կէթիր։

—Պաչ իւսթիւնէ մատմուազէլ. հայվանլար հազըր մըըը։

—Բէք ալէա, պիրազ սօնրա կիտէրիզ։

Մալօեա տէօնէրէք.

—Բէնտէնի էեի պուլունտո՞ւրմուսըն։

—Խայըր։

—Սըթմամ հալէա չիտտէթինի պըրագմատը մը։

—Խայըր։

Պիր չէյ իսթէմէ՞զմիսին։

—Սուսատըմ։

—Սո՞ւ մը իսթէեօրսըն։

—Էվէթ, էվէթ։

Էլիզապէթ՝ պարտագա գայնամըչ իլաճտան տօլտուրուպ, օրթա եէրինէտէ պէրապէր կէթիրտիկի չէչէտէքի սուտան պիր գաչ տամլա տամլաթարագ վէրտի. վէ «իչ» տէտի։

Մալօ՝ պիր համլէտէ հէբսինի պիրտէն իչտի։

Ինթիճար գըզ՝ պարտաղը ալուպ, սէվինճլէ մասանըն իւզէրինէ գօյտու։

Մէճրուհա պագարագ.

—Մալօ, արթըգ բահա՛թ օլ. պիր ազ սօնրա հիչ պիր չէյին գալմազ։

Էլիզապէթ՝ եալընըզ թաւրը հալի իլէ եաթաղը իչի իյան իտիեօրտու։ Մալօնի չիւրհէ ալտը։ Մատմուազէլէ տէրգամըլա պագմաղա պաչլատը։ Պիր սանիյէ սօնրա, պազըյը քէսպը տէճչէթ իթթի. տէնչէթի արթըտ. պիր համլէտէ եէրինտէն գալզըպ, աղըզընտան քէօփիւգլէր սաչարագ.

—Ճինաեէ՛թ, ճինաեէ՛թ. տէեէ պաղըրմաղա պաչլատը։

Էլիզապէթ՝ սարարտը. պիր գաչ ատըմ կէրի չէքիլտի. էլինտէքի չիչէ եէրէ տիւչիւփ. սօրտու քի.

—Նէ՞ տիմէք իսթէեօրսուն։

—Էյ ճազու. սիմտի պէնի էօլտիւրիեօրսուն։

—Պէ՛ն մի։

—Ալչա՛գ մախլուգ. պիր քէրրէ էօնինէ պա՛գ, չէհրի կէթիրտիկին չիչէնի կէօրիւեօրմուսուն։

—Սէնին իտտիաթ...։

—Պէն եէմին իտէրիմ քի, պիր ճինաեէթ տահա իչլէտին։

Մատմուազէլին իւզէրինէ աթըլմագ Մալօ՝ չիտտէթլէ գօրգունճլու չիտաթէ չէքէր իսէ տէ, օլտուղը եէրէ եըգըլտը. խալին գարըը՝ եաթաղա եագլաշարագ տէտի քի.

—Իսմիտ իթմէքտէն տահա չաբուգ էօլիւրսուն։

Պրիս՝ Թէքրար կէլտի. ճազու՝ մէրգումըն իչէրի կէլմէսինէ միւմանաաթ իտէրէք, տէտի քի,

—Իչիմիզ պիթտի. հայտէ գահալըրտաքի գուլիւպէեէ կիտէլիմ։

Գաբուեը գաբատը. անախթարը ալտը. պիրազ սօնրա հաեվանլարա պինէրէք, տէօրթ նալա գօշտուրտուլար։

(Տէվ. Վ.)

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԷՖ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

Միւմայիլէյհ՝ օն պիր սէնէ մուգատտէմ, Մէքթէպի Հուգուգը Շահանէտէն պա չահատէթնամէ, խուրուճ իթմիշ, վէ ղայրէթ ու խիթիգամէթիյէ վէ քեաթին հիւսնիւ թէվճճիհէ վէ էմնիյէթինի գազանմըշ, էրպապը նամըւդ վէ մույագաթտան վէ պիրինճի սընըֆ տավա վէքիլլէրինտէն մաարուֆ պիր զաթ տըր։

Քէնտիլէրի հէր նէվ՛ Շէրի, Հուգուգ, Ճէզա վէ Թիճարէթ տավալարընը տէրուհտէ խուտէր։

Պիր մէպլաղը մալիւմ մուգապիլինտէ ամըր այլըգ վէ սէնէլիք ապօնէ գայտ վէ գապուլ խյլէր։

Տավճըլարը հագգընտա մէճճանէն մալումաթ ալմագ խըթէէնլէրէ պէյէտնը րէյ վէ իֆթայը մալումաթըան գաչընմազ։ Էքսէր տավալարտան պէշյին ուճրէթ ալմատըղը կիպի, բէք չօգլարընըտա սուլհէն թէսվիյէսէ գուսուր էյլէմէզ։ Սապահլարը սաաթ 2—6տա վէ ագշամլարը սաալի 9—11է գատար խազրխանէսինտէ պուլունուր։

Իտարէխանէսի՝ Պապը Ալի ճատտէսինտէ Մուսալ խանընտա 22, 23 վէ 24 նումէրօլը օտալար տըր։

ԳԱՏԸԳԻՒՂԻ ՄԵՐ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Մանչուռէ՝ Գատը գիւղ, եկեղեցիին դիմացը Չպուքճեան դեղարանը կը գտնուի ամէն առտու, ուր կրնան դիմել նաև բաժանորդագրուիլ փափաքողները։

ՃԷՅԼԱՆ

ՀԱԶԸՐ ԷԼՊԻՍԷ ԻՉՈՒՆ ՊԷՕՅԻՒՔ ՄԱՂԱԶԱ

ՃԱՐԻՖ, ՈՒԺՈՒՋ ՎԷ ՏԱՅԵԱՆԸԳԼԸ

Սուլթան Համամընտա եէնի աչըլան մէյտանտա նազըր, Բէնթօ խանընըն խարիճինտէ, Ն. 2։

ՃԷՅԼԱՆ մաղազասընտա զարիֆ, տայանըգլը, ալէտ վէ հէր մէվսիմին մօտասընտա վէ հիւսնը թապիաթա մուվաֆըգ վէ հէր սընըֆ վէ միւճուտ ուչուզ էրքէկ վէ գատըն վէ չօճուգ էլպիսէլէրի մէվճուտ պուլունուր։

ՃԷՅԼԱՆ մաղազասընըն միւէսսիսի Ճ. Ռուբէն Մաղաքեան՝ պիր չօգ սէնէլիք թէճրիւպէլէրինտէն, միւշթէրիլէրինին տախի իւթիֆատէ իթմէսինի արզու իտէրէք, հէր պիր լիպաս իչուն օլ տէրէճէ ուճուզ վէ գապիլը իւթիրա ֆիաթլար թագտիր իթմիշ տիր քի, հէրլի վէ ճէնէպի հիչ պիր մաղազա քէնտիսի իլէ րէգապէթ էտէմէզ։

Միւհթէրէմ միւշթէրիլէր՝ պիր թէշրիֆլէրիյլէ մէզքիւր հագգըգաթը թաստիգ պույուրաճագլար տըր։

Էմր պույրուլտուղը հալտէ, էօյլէ իւզէրինէ զահէթ եագըլըղըլէ էլպիսէլէր տախի իմալ օլունուր։

ԲԱԶԱՐԼԸԳ ԵՕԳ ՏԸՐ։

ՆԻՒՄԷՐՕՍԸ 2 ՂՐՇ. ՏԸՐ

ԲԱԶԱՐ կիւնլէրի տախի ԱՉԸԳ տըր։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ

Դուրեան գործակալութեան 38րդ հրատարակութիւնը։

ՀԱՆԴԻՍԱՐԱՆ

Շինիչ մանրավէպեր և բարոյագիտական դասեր։

Գին 6 ղրշ.

ՉԿԱՐԴԱՑԱԾ ՄԻ ԱՆՑՆԻՔ

Արիւնը, ոսկորները, ջիղերը, ականները և մարդուս կազմուածքին ուրիշ մասերը որոշեալ քանակութեամբ ՖՈՍՖՈՐ կը պարունակեն որ մարմնոյն առողջութիւնը պահպանելով անդամներուն կանոնաւորաբար աշխատելուն կ'օգնէ։ Այս Ֆոսֆորը որ թանկագին է մարդկային կազմուածքին համար, չատ անգամ կը քիչնայ հիւանդութեանց պատճառով և այն անձը որ կորանցուցած է մարմնոյն ֆոսֆորը, տեսակ տկարութեանց կ'ենթարկուի։ Արիւնը կը տկարանայ, ջիղերը կը թուլնան, ծունկերը կը կոտրին, ամբողջ մարմնոյն և գլխաւորաբար ուղեղին մէջ յոգնութիւն կը զգայ, սիրտը կը տրոփէ և դեռ այս կարգի չատ մը անհանգստութիւններէ կը տառապի։

Կորսուած Ֆոսֆորը կրկին արեան մէջ մտցնելու և զայն զօրացնելու համար, բժիշկներ երբ հնարք մը կը խորհէին, այս տարի Բարիզի առաջնակարգ քիմիագէտ Պիլեօն՝ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ անուամբ դեղ մը հնարեց որ կորսուած ոյժը կատարելապէս կը մտցնէ արեան մէջ, ջիղերը, ոսկորներն ու մարդուս կազմուածք. կը զօրացնէ, և մարմնոյն դիւրաչարժութիւն կուտայ։ Անոնք որ իրենց ուղեղն ու մարմինը յոգնեցուցած են, անոնք որ զեղծումներու պատճառով անկարողութեան մատնուած են և վերջապէս անոնք որ ոյժի պէտք ունին, անհրաժեշտ է որ Օ ՎՕ ԼԷՍԻԹԻՆ ՊԻԼԵՕՆ O vo-lécithine Billon առնեն։ Օ վօ լէսիթին Պիլեօնը որ ամէնէն ազդու դեղն է, չաքարախտին, ընդունուած էր Ֆրանսայի բժշկական Ակադեմիէն և կը ծախուի մեծ դեղագործներու ու դեղավաճառներու քով։

ՈՒԷՍԹԸՐՆ

ՊԱՐԼԱՄԷՆԹՕՆԸՆ ԳԱՐԱՐԸ ՄԱԽՍՈՒՍԸՅԼԱ ԹՕՐՕՆԹՕ ՎԷ ԼՕՆՏՐԱՏԱ 1851ՏԷ ԹԷՍԻՍ ՕԼՈՒՆՄԸՇ

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ԻՆԿԻԼԻԶ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄՓԱՆԵԱՍԸ

Թազմին օլունան զիյանլարըն մէճմուի	ինկ. լիրա	6,000,000
Մէվճուտ ագչէ վէ հասըլաթը սէնէվիյէ	» »	1,250,000
Քեամիլէն Թէէտիյէ օլունմուշ սէրմայէ	» »	410,000

Թուրքիա չիւպէսինին միւտիրի ումումիսի. ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ Իսթանպօլ, Պահճէ Գաբու, Անանիատի խան, Ն° 20, 21, 22։

Թաշրալարտա իշկիւզար վէ միւթէպէր աճէնթէլէր արանըլմագտա տըր

ԻԽԹԱՐ.— Շէհրիմիզին էն մաարուֆ Ֆրանսըզ վէ Ալման գումփանիալարըն սէրմայէսի հասըլաթընա նիսպէթէն 100 % օլտուղը հալտէ Ուէսթըրնինքի 125 % տիր։ Իշթէ պու հագիգաթ Ուէսթըրն բազիալէրինէ Թէֆէվվուգ իթտիրմէյէ էն պէօյիւք թէէմինաթ տըր։

ՏՕՔՏՕՐ

Մ. ՃԷՎԱՀԻՐՃԻ

ՄԱՍՆԱԳԷՏ ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՏՂԱՅՈՑ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ

ԹԺԻՇԿ ՄԱՆԿԱԲԱՐՁ ՎԻՐԱԲՈՅԺ.

ԼԱՆԿԱ

ԱՐԻՍ ԵՒ ԸՆԿ

ՇՈԳԵՇԱՐԺ ԳՈՐԾԱՏՈՒՆ ՀՈՏԵՂԻՆԱՑ ԵՒ ՕՃԱՌԻ

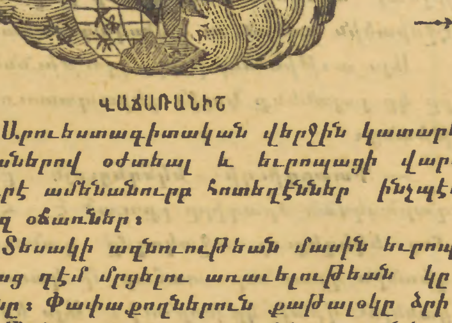

ՀԻՄՆԵԱԼ 1889ին

Ի ՊՈԼԻՍ

[illegible]

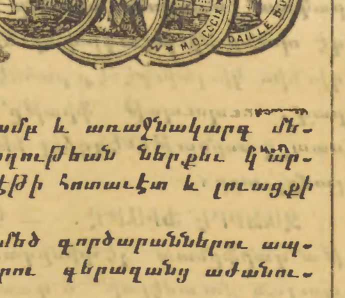

ՎԱՃԱՌԱՆԻՇ

Արուեստագիտական վերջին կատարելագործութեամբ և առաջնակարգ մեքենաներով օժտեալ և եւրոպացի վարպետի մը հսկողութեան ներքեւ կ'արտադրէ ամենանուրբ հոտեղէններ ինչպէս նաև Թուալէթի հոտաւէտ և լուացքի պարզ օճառներ։

Տեսակի ազնուութեան մասին եւրոպական ամենամեծ գործարաններու ապրանաց դէմ մրցելու առաւելութեան կը միացնէ գիներու գերազանց աժանութիւնը։ Փափաքողներուն քամալօկը ձրի կը ղրկուի։

Մեծաքանակ գնում ընել ուզողները կրնան դիմել Կ. Պոլսոյ մէջ Օրոսուղաք և Կ. Իւնճիճեան Որդիք վաճառատուններ, իսկ գաւառներու և օտար երկիրներու մէջ դիմել գործակալութեանց որ ի ստորեւ, ուր պիտի գտնեն նմուշներու ցուցադրութիւն մը՝ պէտք եղած բոլոր տեղեկութիւններով։

ԲԱՐԻԶ.—ՊՊ. Լաքարիէռ Որդի և Ընկ. 28, Ռիւ Շաթօտէօն։	ԻԶՄԻՐ.— Պ. Ցակոբ Մոմճեան։
ՊՈՄՊԱՅ.— ՊՊ. Ապքար և Ընկ.	ՌՈՍՏՈՎ.— Պ. Ցակոբ Բասմաճեան։
ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ.—Պ. Մ. Գալֆաեան.	ԶՄԻՒՌՆԻԱ.— Պ. Հայնրիխ Վանէնկ.
ԳԱՀԻՐԷ.— Պ. Հ. Ռոզանթալ.	ՍԵԼԱՆԻԿ.— Պ. Տինօ Ֆէրնանտէզ.
ՌՈՒՍՉՈՒԿ.— Պ. Պ. Կ. Իւնճիճեան Որդիք.	ԻՍԿԻՒՊ.— Պ. Մ. Քափուանօ.
ՎԱՌՆԱ.— Պ. Կլաուն Արտիթի.	ՊԷՅՐՈՒԹ.— Պ. Ֆրանքէլ Շիֆֆնէր.
ՍԵԲԱՍՏԻԱ.— Պ. Պ. Վ. Ս. Մեծատուրեան։	ՍԱՄՍՈՆ.— Պ. Պ. Պետրոսեան Եղբարք։
	ՏՐԱՊԻԶՈՆ.— Պ. Արիս Կ. Իւնճիճեան. 24—16

Լ'ՈՒՆԻՕՆ

ԵԱՆԿԸՆԱ ԳԱՐՇԸ ՎԷ ԷՕՄՐ ԻՉՈՒՆ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ԳՈՒՄՓԱՆԻԱՍԸ

1828 ՎԷ 1829ՏԱ ԹԷՍԻՍ ԻՏԻԼՄԻՇ

Բարիստէ Բլաս Վանտօմտա, 9 նումէրօլու տաիրէի խուսուսի։

ՀԱՐԻՔ ՇԻՐՔԷԹԻ	ԷՕՄՐ ՇԻՐՔԷԹԻ
Սէրմայէ վէ իհթիյաթ 107,000,000 ֆր.	Սէրմայէ վէ իհթիյաթ 153,000,000 ֆր.
Սէնէլիկ մագպուզաթը 21,000,000 »	1900 մագպուզաթը 17,000,020 »
Էօտէնէն զիեան 252,000.000 »	Էօտէնէն զիեան 120,000,000 »
Սիկուրթալը խանէլէրին գըյմէթի 19,000,000 »	Սիկուրթալը էօմիւր 260,000,000 »

ՊՈՒ ՇԻՐՔԷԹ զահէթ միւսաիտ չէրաիթ իլէ Թիւրքիատա սիկուրթա գայտ իտէր

ԷՕՄԻՒՐ ՍԻԿՈՒՐԹԱՍԸ տախի միւխթէլիֆ սուրէթտէ վէ խուսուսի էհվէն ֆիաթլը էօմիւր սիկուրթա իտէր։

ՇԻՐՔԷԹԻՆ ՊԱՆԳԱՍԸ «Պանգ Օթթօման» օլուպ, Սթանպօլ Աժանսը տախի Կալաթատա «Պանգ Օթթօման» գարշըսընտա տըր։

Տր ԿԱԼԻՆՈՍ

ԿԻԶԼԻ ԽԱՍԹԱԼԸԳԼԱՐ ԹԱՊԻՊԻ. ԽՈՒՍՈՒՍԻՍԻ

Կալաթատա Սանտըգճըլար Ճատտէսինտէ 97 նումէրօլու թէտավիխանէսինտէ խասթալարը գապուլ վէ թէտավի իտէր։ Պէլ սօղուգլուղունուն էն չէթին վէ էն միւզմին հալինտէ վէ օնտան տօլայը զուհուր իտէն պիր չօգ խտրար եօլու իլլէթլէրինի միւշթէրի պուլունան տօքթօր ԿԱԼԻՆՈՍ՝ էն եէնի վէ ալէտ ուսուլ իլէ, հիչ աղրը հիսս իթթիրմէքսիզին, աղ միւտտէթ զարֆընտա թէտավի իտէր։ Թէրքիպ իտէն իլէտլէրտէն իւճրէթի խասթալըգլարընըն չիֆաընտան սօնրա ալընըրլըր։

ՖՐԷՆԿԻ Դաէէթ եէնի վէ Եվրոպատա թաթպիգ օլունան սօն ուսուլ իւզրէ, ֆրէնկի խասթալըղընը թամ մուվաֆագըյէթլէ թէտավի իտէր։ Հէր կիւն սաաթ 4տէն10ա գատար Կալաթատա Սանտըգճըլար ճատտէսինտէ, Դարագուչ օթէլի գարշըսընտա լամպաճը տիւքեանը իւզէրինտէ, 97 նումէրօլու թէտավիխանէսինտէ պուլունուր։ 3—40

ՍԻՆԿԷՐԻ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԿԱՐԻ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ՝ ԼԱՒԱԳՈՅՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐՆ ԵՆ ԲՈՎԱՆԴԱԿ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ

ՍԻՆԿԷՐԻ ընկերութիւնը իր հաչակաւոր մեքենաներէն մինչեւ ցարդ 18 միլիոն մեքենայ ծախած է։

ՍԻՆԿԷՐԻ ընկերութիւնը զանազան արուեստահանդէսներու մէջ 400է աւելի չքադրամ և պատուոյ մրցանակ առած է։

Սոյն անհուն յաջողութիւնը զօրս և ոչ մէկ ուրիշ ընկերութիւն կարողացած է ձեռք բերել, ՍԻՆԿԷՐ մեքենայից գերազանցութեան արդիւնքն է։

Կեղծերէն զգուշացէք. Սինկէրի ճշմարիտ մեքենաները կը կրեն իրենց վրայ դիմաց գետեղուած յատկանիշը և կը ծախուին միմիայն ի վաճառատանց

Ժ. ՆԱՅՏԼԻՆԿԷՐԻ

ՀԱՑԹԱՑԹԻԶ ՎԵՀԱՓԱՌ ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ, ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ԱՐՔԱՅԻՆ, ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԻՇԽԱՆԻՆ, ԵՒԼՆ.

Արեւելքի համար ընդհանուր վարչութիւն, Բերա, Գումպարաճի փողոցին անկիւնը գտնուած չէնքը։

Վաճառատունք ի Պոլիս՝ Բերա, Մեծ փողոց, Կալաթիա Սէրայի Լիսէին դիմաց։ Ղալաթիա՝ Գարաքէօյ Թրամվէյի կայարանին դիմաց։ Պոլիս՝ Սուլթան Համամ և Սուլթան Պայազիտ։ Մասնաճիւղք՝ գաւառաց բոլոր քաղաքներուն մէջ։

ՊԱԼԳԱՆ

ՍՕՖԵԱՏԱ ՄԻԼԼԻ ՍԻԿՈՒՐԹԱ ՇԻՐՔԷԹԻ

ՍԷՐՄԱՅԷ, ԻՀԹԻՅԱԹ, ՄԷՃՄՈՒՆՈՒ ՖՐ. 7500000

1899տա մէրի իւլ իճրա էօմիւր սիկուրթասը պէտէլի		Ֆրգ.	19,534,276
» »	խանկըն	» »	460,267,203
» »	բրիմ	»	1,433,965

Էօմիւր խաւֆինէ վէ չօճուգլար իչիւն միւթէտտիտ չէրաիթ իլէ սիկուրթա ագտ իտէր

Եանկըն խաւֆինէ հէր նէվի պինա վէ էշեա իւզէրինէ սիկուրթա ագտ իտէր։

Նագլիյաթ խաւֆինէ մալ, էվրագը նագտիյէ վէ վափօր սիկուրթաարը գապուլ իտէր։

Հիսսէտարանա՝ 1896տա 18½ %, 1897տէ 18 %, 1898տէ 18 %, 1899տա 16 % Թէմէթթիւ Թէվզի իթմիշ տիր։

Շիրքէթին Պանքէրլէրի (Տէրսաատէթտէ Դրէտի Լիօնէ,)Լօնտրատա Անկլօ Աւստրիան Պանգ, (Սօֆիատա Պանգ Նասիօնալ Պիւլկար։

Թաշրալար իչիւն միւստաիտ վէ միւթէպէր քէֆալէթլի աճէնթէլէր արանըլըյօր

Թիւրքիա իչիւն ումումի աճէնթէ ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Գալաթա Մէրթէպանի սօգագ, Ճէտտի խան

Թիւրքիա իչիւն ումումի միւֆէթթիշ.— Ա. ԿԻՒՐԵՂԵԱՆ

ԷՃԶԱԽԱՆԷԻ ԹԻՒՐՔԻՒ

Սիրքէճիտէ քեաւին (Էճզախանէի Թիւրքիյէ) եէվմը քիւշատընտան պէրի կէօսթէրտիյի իւթիզամ վէ տըգգաթի տան վէ իճզար օլընան քեաֆֆէի էտվիյէնին խալիսիյէթ վէ էհվէնիյէթինտէն տօլայը չէհրիմիզին էն միւքէմմէլ էճզախանէսի օլուպ, տիկքէրլէրինէ նիւմունէի իմթիսալ օլմագ չէրէֆինի իքրազ իթմիշ տիր. պու տըգգաթ վէ իհթիմամա մունզամ օլան Թէհարէթ վէ նէզաֆէթ մէսէլէսի քի էճզախանէլէրճէ էն ասըլ նազարը էհէմմիյէթէ ալընաճագ մէվատտըն պաշլըճասը տըր. ամէնին միւսէլլէմի վէ տէվաիրը րէսմիյէնին տախի մուսատտագ օլտուղը իւզրէ պուրատա քէմալը իլէ ճարի տիր. պու կիպի պիր Թէէսիսաթըն պէգալընըլը չու խուսուսիյէթի միւսթահսէնէսի պիր իլավէի ինսանիյէթքեարի օլմագ իւզրէ եէվմը Թէէսիսինտէն չիմտիյէ գատար միւրաճաաթ իտէն պիճարէ զուէֆայի խասթէկեանը մէճճանէն Թէտավի իթտիրմէքտէ վէ մուալէճաթը լազըմէյի տախի քէզա պիլա իւճրէթ իթա իթմէքտէ տիր. պու ճիհէթլէ էճզախանէնին պէճա օլարագ ամէլիյաթ իւզրէ Թէրքիպ վէ Թէհիյէ էտիլէն էտվիյէնին խուսուսիյէթի ... Մէզքիւր էճզախանէտէ քեաֆֆէի խասթաքեանա մէճճանէն Թէտավի վէ միւսաատէ օլունաճաղը իլան օլունուր։ 8—8

Տէր և Տնօրէն ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Յ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ

)(130)(

ԹԵՐԹՕՆ «ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ ԷՖՔԵԱՐ»Ի

ՔԱՍԻՄ

ԺԱՌԱՆԳՈՐԴԸ

ՎԷՊ ՏՈՀՄԱՅԻՆ ԿԵԱՆՔԻ

ԵՐԿՐՈՐԴ ՄԱՍ

Է.

Զարգած աղջիկը զուտ նախանձէ դրդուած կ'ընէր այս չարախօսութիւնները Յովհաննէսի նկատմամբ, որուն հետ բնաւ անցեալ մը չունէր։ Երբ տեսաւ որ Պէտթրիս խստութեամբ կը պաշտպանէ հօրը քարտուղարին բարոյականը, աղջկան միտքը պղտորելու նոր փորձ մը ընելու դիմուեց։

—Կը կարծէ՞ք որ, ըսաւ, մեծ խաբեբաները, ոճրագործները, բախտախնդիրները ձեր հօր քարտուղարէն նուազ դաստիարակուած, նուազ փափկանկատ ըլլան։

—Բայց կ'աղաչեմ, գոչեց Պէտթրիս, խեղդուելու ատենն նեղուելով այս վայրահաչութիւններէն, ինչ բան հիմ բռնելով կ'ընէք ձեր յառաջ ենթադրութիւնները անձի մը վրայ որուն պատուաւորութեան արժանիքը հասկնալու համար բաւական է չաբաթ մը հետը կենակցիլ, մինչդեռ ամիսներէ ի վեր կը ծառայէ այս երիտասարդը հօրս որ ո'չ նուազ ձեռնհաս է մարդ դատելու արուեստին մէջ։

Օր. Սէմըրնի պաշտպանութիւնները աւելի եւս կը գրգռէին չարասիրտ աղջիկը որ սիրոյ մը գոյութիւնը նշմարելով այս երկուքին մէջ, չորս աչքով թերութիւն կը փնտռէր Յովհաննէսի վրայ, զայն ամբաստանելու և չար կիրքը յագեցնելու համար։ Բայց նկատելով որ աւելի առաջ երթալ անպատեհութիւն է, մտերիմ բարեկամի հանգամանք առնելով.

—Ես չեմ ըսեր որ անպատճառ ոճրագործ մ'է այն օտարականն, ըսաւ, մինակ կը զարմանամ թէ, ինչպէս կարելի է այսչափ կարեւորութիւն տալ անծանօթի մը, որ ինչ ալ ըլլայ, միշտ կասկածելի է։

Երկու աղջիկներու խօսակցութիւնը չատ ցուրտ հով մը ունէր, Պէտթրիս սաստիկ վշտացած էր տարեց աղջկան ամբաստանութիւններէն և թշնամի կը նկատէր զայն իրեն։ Մինակ քաղաքավարութեան համար քիչ մը եւս խօսեցաւ անոր հետ և մօրը ընկերակցութեամբ, որ տանտիրուհիին հետ կը տեսակցէր, մեկնեցաւ տունէն։

Մանկամարդ աղջկան սրտին դառնութիւնը յայտնապէս կը կարդացուէր դէմքին. սգաւորի, վշտահարի, հանգամանք մը առած էր և սիրտը կը ճմլուէր։ Բնաւ չէր ուզեր երեսը նայիլ չար աղջկան և քանի՛ յիշէր անոր չարախօսութիւնները, սիրտը կը տրոփէր։ Միեւնոյն ժամանակ սակայն թեթեւ կասկած մը արթննալ սկսած էր մտքին մէջ Յովհաննէսի նկատմամբ և կը հարցնէր ինքիրեն թէ «արդեօք վարպետ սրիկայի՞ մը հետ գործ ունի՞ն»։

Ա՛խ, հազարաւոր ոսկիներ կուտար, եթէ քարտուղարը կարկառուն ապացոյցով մը հաստատէր իր պատուաւորութիւնն ու երեսը սեւցնէր արդէն սիրտը սեւցած աղջկան։

Առանձնութեան մէջ այս սրտմաշուքներէ տառապելով, խենթեցած կը նկատէր ինքզինք մանկամարդ աղջիկն ու կ'ամչնար Յովհաննէսի կասկածին նկատմամբ իսկ. «Ինչ լաւ էր ամբաստանութիւն կայ որ ինչ ապացոյց բերէ Յովհաննէս, անմեղութեանը», կը մենախօսէր, զարնել, ջախջախել, խայտառակել, լաւ դաս մը տալ պատժելով չար աղջկան որ չէր խղճահարած անոր վայրահաչութիւններ ընել անստգիւտ քարտուղարին նկատմամբ։

Իրիկուան՝ երբ տուն վերադարձաւ Յովհաննէս, Պէտթրիս ուշի ուշով զննեց անոր դէմքը, շարժուձեւերն ու ընդհանուր կացութիւնը, խաբեբայի, խարդախի, ոճրագործի հով մը գտնելու համար անոր վրայ. բայց աւելի ազնիւ, աւելի բարի, աւելի վեհանձն գտաւ զայն և փարատելով կասկածի մասյը որ պահ մը պատած էր սիրտը, սկսաւ ինքնիրմէ ամչնալ ու քարտուղարին փոխարինութիւն մը ընելու դիտումով, առաջարկեց անոր որ պտոյտի ելլեն միասին։

Յովհաննէս կը զգար որ Պէտթրիս երկար ժամանակէ ի վեր իրմով կ'զբաղէր, բայց ինք բոլորովին չէզոք դիրք բռնած՝ բնաւ կասկած չէր տար ո'չ օրիորդին, ո'չ ալ անոր ծնողներուն։ Ինք ալ թէեւ սրտանց հալումաշ կ'ըլլար աղջկան համար, երջանկութիւններու ամենէն մեծը կը նկատէր անոր սէրն ու համակրանքը, սակայն նախայարձակ ըլլալ, կամ թեթեւ կերպով զգացումը յայտնել՝ յիմարութիւններու, յանդգնութիւններու ամենէն մեծը կը նկատէր։

Ուշիմ երիտասարդը գիտէր որ իր փութկոտութիւնը նպաստաւոր ազդեցութիւն պիտի չընէր ո'չ ծնողացը և ո'չ ալ օրիորդին վրայ, եթէ իրօք համակրութեան, սիրոյ զգացում մը արթնցած էր անոր մէջ՝ իր նկատմամբ։ Իսկ եթէ սխալած էր ենթադրութիւններուն մէջ և աղջիկը անգլիական ազատ դաստիարակութեան բերմունքով միայն կը վարուէր հետը, եթէ լոկ իբր հօրը քարտուղարը, կամ ընտանիքին բարեկամը՝ մտերմացած էր հետը, ո՛հ, այն ատեն ի՛նչ տխուր հետեւանք պիտի ունենար իր ծաղրելի սէրը։

Ասկէ զատ նպատակի մը համար եկած էր ինք Հնդկաստան, այն նպատակին համար լքած էր Իզմիրի քաղցր կեանքն ու շահաւէտ ամուսնութիւնները. հետեւաբար, բնաւ գործին չէր գար դասալիք ըլլալ հետապնդած առեւտրական նպատակէն ու անհամեմատ սիրոյ մը փորձութեան զոհել ամբողջ ապագան։

Եթէ Սըր Սէմըրն զգար որ աղջիկը գլխէ հանել էր իր նպատակը, եթէ հըպարտ, խրոխտ Պէտթրիս անպատուութիւն սեպէր իրեն՝ հասարակ երիտասարդի մը սէրը, ո՛հ, այն ատեն Հնդկաստանէն փախչելո՛վ ալ չէր կրնար ազատիլ։

Այս նկատումներով կը զսպէր զինք Յովհաննէս ու անզգայ արձան մը պէս կը վարուէր օրիորդին հետ, ջանալով սակայն ամէն առթիւ փայլեցնել իր արժանիքն ու հրապուրիչ առաւելութիւնները։ Պէտթրիսի առաջարկը անակնկալ մը չէր իրեն համար, երբեմն փոքրիկներուն, երբեմն ալ անոր հետ պտոյտի կ'ելլար գիշերներն ուր միայն կարելի է զբօսնուլ Պօմպայի ցորեկուան հեղձուցիչ կլիմային տակ, ուստի հետն առաւ աղջիկն ու երկուքը մէկէն ոտքով պտոյտ մը ձեռնարկեցին քաղաքին մէջ, պարզ եւրոպացի քաղքենիի մը ծպտուելով։

Տարիքոտ աղջկան չարախօսութիւնները բոլորովին հակառակ արդիւնք առաջ բերած էին և սէրը որ մոխիրի տակ ծածկուած էր Պէտթրիսի սրտին մէջ, կարծես յանկարծ բռնկեցաւ հիմա՝ զինք յիմարցնելու աստիճան սաստկութեամբ։ Մէկ քանի ժամէ ի վեր հին քարտուղարը չէր այլ եւս Յովհաննէս, բոլորովին վեհացած, բարձրացած կը նկատէր և երկիւղ մը, նախապաշարում մը ունէր՝ որ զայն քովէն հեռացնելու համար իր զրպարտութիւնները կ'ընէր չար աղջիկը։

(Շարունակելի)